

ABONAMENTUL

Pe an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe luni . . . 7—
Pe lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și internurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrișki N-rul 11a

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Loc
deschisă costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Diplomația română.

Arad, 23 Decembrie.

În toată conferențele dela Londra, unde statele europene și-au trimis cei mai abili diplomați, România a fost silită să-l înlocuiască pe ministrul ei la Londra, d. Manu, cu d. Mișu, fostul ei reprezentant la Constantinopol. O parte din presa din regat motivează această schimbare prin împrejurarea că d. Mișu, care a fost mai mulți ani ministrul României la Sofia și la Constantinopol, cunoaște la perfecție împrejurările din peninsula balcanică și poate prin urmare să reprezinte în mod demn interesele regatului român în fața reuniunii ambasadurilor marilor puteri. Presa străină adaugă că d. Mișu este cea mai bună putere diplomatică a României. Ziarele românești independente critică însă această măsură a guvernului român, întrebându-și cuvinte foarte aspre la adresa unor ambasaduri române care reprezintă România în cele mai importante centre politice din Europa, fără ca ei să aibă pregătirea necesară pentru această grea misiune.

De un lucru se ferește însă presa românească din regat să vorbească: de *naționalitatea* unor miniștri români, carora li sunt încredințate oarecum frânele politicii externe a României și prin urmare interesele cele mai vitale ale întregului românism. Dacă vom continua mai departe a face cu toții politica struțului, care-și vâră capul în nisip ca să nu vadă primejdia ce-l amenință, statul român va ajunge acolo, unde a ajuns Turcia, ale cărei interese externe au fost încredințate se-

cele de arândul fie Grecilor, fie Albanezilor, sau va ajunge în situația monarhiei habsburgice, ai cărei diplomați în cele mai însemnate centre politice din lume se recrutează exclusiv dintre baronii și conții maghiari, cari reprezintă nu interesele imperiului, ci ale maghiarismului.

Cu riziul de a fi învinuți că ne amestecăm în chestiile interne ale ministerului de externe român, vom căuta în aceste momente, când neamul românesc, amenințat de întărirea neașteptată a vecinilor săi, este cuprins de un hipereriticism explicabil, grăbindu-se să îndrepteze greșelele din trecut, să stabilească responsabilitățile și să-și croiască o nouă cale în viitor, ca să spunem un adevăr usturător, care va dura, în primul rând însă pe Români de aici de peste hotare deprinși a vedea în România statul ideal, dela a cărui existență, atârna și existența neamului nostru întreg. Adevărul, de care o parte din presa din regat se ferește a-l mărturisi, este că miniștrii și consulii României în cele mai importante centre politice din jurul regatului român sunt persoane străine de naționalitatea noastră, străine de cultura noastră și străine de aspirațiile neamului românesc. Afirmând aceasta nu voim de loc să ne atingem de onorabilitatea respectivelor personaje politice. Dureroasă este constatarea de mai sus că guvernul român nu este destul de scrupulos în alegerea diplomaților săi, în parte covârșitoare Grecii, cari nu pot apăra interesele României și ale întregului românism cu aceeași caldura și cu același devotament, ca atunci când ar fi Români nu numai prin sânge, ci și prin tradiție, prin dureri și prin aspirații co-

mune cu ale întregului neam românesc. De multe ori acești diplomați se află în niște situații foarte delicate, când trebuie să apere interesele României față de proprii lor conaționali. Acesta este cazul dlui Mișu la conferența dela Londra. D. Mișu, care este protejatul dlui Sturdza, s'a afirmat totdeauna — ceeace-i face cinste — ca Grec. Pe timpul când d-sa a fost ministru român la Viena, afara de unele reprezentări oficiale ale statului român, ca de ex. 10 Mai, etc., d-sa a ocolit în alte serbători și Dumineci capela românească din Viena, deoarece se simțea foarte bine în biserica grecească, între conaționali d-sale. Și acum, printr'un joc ciudat al sorții, d-sa este trimis să apere interesele României și ale Românilor macedoneni împotriva Grecilor! De sigur că d. Mișu însuși nu este încântat de această situație extrem de delicată, când are de ales între sentiment și între datorie. Guvernul român îl putea scuti pe d. Mișu de un astfel de impas, trimițându-l la Londra pe d. Lahovary, actualul ministru român la Paris, care cunoaște tot așa de bine împrejurările din Balcani, deoarece a fost mai mulți ani reprezentantul regatului român la Constantinopol, unde a reportat frumoase succese diplomatice, cum este iradeaua din 1905 prin care sultanul Abdul Hamid II recunoaște naționalitatea Aromânilor din Turcia. Dar aceste îl privesc exclusiv pe guvernul românesc, care va dispune cum va scoti mai bine în această afacere, unde este vorba de cauza Românilor macedoneni, despre a căror existență sau neexistență se va hotări la reuniunea ambasadurilor din Londra.

Dela congresul din Berlin și până astăzi

Primii fulgi...

Primii fulgi păreau funigei destrămați din o pânză aeriană... Părea că o zeiță, rătăcită prin golul zării, își stăsea hlamida, o risipia peste bălării și coperișuri, învăluia pomii goi...

Un vânt, venit de nu știu unde, învărteji fulgii într'un suflet nebun, iar prin învăluirile acelea, o salcie bătrână, se frângea, asemenea unei femei părăsite, ce-și smulge părul de desnădejde... Semăna în legănarea ei, unei femei, care șapleacă ca să sărute urma unor pași pierduți...

Prin oceanul de fulgi, cari inundau zarea, unde-va departe, un suflet își plângea poate nenorocul, și chema moartea, un călător întârziat îngenușchiat sub năvala valurilor de zăpadă, așteptând cu ochii rugători spre cer, ca fulgii să-i pregătească giulgiul morții...

...Și, nu știu cum, prin valurile acelea însușmate, prin miile de floricele risipite din grădini cerești, așteptam par'că să văd răsărind, prietene bune, fantoma ta călătoare...

Cu haina țesută din pale de nori, bătută cu fulgi scânteitori, o vedeam... Aduna și risipia mereu astrele, care coborâseră par'că în infinitul... Luminoasă, divină hlamidă închipura și atunci vântul o destrăma, umplând vazduhul cu bogăția ei de nestimate...

Prin perspectiva aceluia vis polar de o clipă, te-am crezut esit din morinânt, ca unul, ce nu

cunosteai nici hodina pământului... Părea că rătăcești cu fulgul de zăpadă, te înfrățeai cu el, ca să cutreeri înaltul și să smulgi ceva din taina dumnezeirii...

Te-am urmarit, scumpă fantomă, fiindcă multe clipe din viața mea, au fost cândva și ale tale...

Nu ne legam verecul de aceleași visuri...

Pe mine mă vrăjia parfumul florilor, sorbiam năzrezmele, din potirele lor rotunde, alegeam petala cu petală ca să închipui floarea iarăși, voiam să știu ce inger rătăcit a scuturat aripa-i diafană, de-a risipit atât polen auriu peste ele, pe când tu cântai parfumul dantelelor, te îngropai în perinele de prin iatacuri, alegeai cuvinte, care pătrund în suflet și infioară...

Eu mă pătrundeam de simfonical zvon al albinelor ca de un psalm religios, pe când tu chemai privighitoarea, ca să-ți cânte dorul... Alegeai decoruri de grădina, ca să pară mai romantică iubirea voastră în timp ce eu întins pe fânul de curând cosit, simțeam cum se întrece mirsul de sulcină cu cel de romoniță...

Ai avut însă un suflet prea bun, pentru lumea noastră de patimi. Erai cel mai bun dintre frații tăi...

Pe lângă mângăcarea unui cânt și a doi ochi albaștri de fecioară, simțeam pe acea a ochilor tăi... Mămăle tale moi, catifelate, ce strecurau fiori în sulete de fecioare, le pipăiam cu dragoste... Cercam par'că să mă pătrund de fiorul

misterios al iubirii, voiam să desgrop din ființa nea senzații noi... Tu te supuneai ca un copil și nu știai că în clipele acelea, plăsmuiam un poem, în care tu erai eroul...

Ochii tăi scânteiau ca două stele ce scriu drumuri de pribegie în înaltul cerului...

Vocea, un acord de liarfă coliană, înpletită numai din șoapte, ca să pătrundă mai mult sufletele tinere, pentru care iubirea înseamnă o poveste cu eternul: A fost odată...

Și, dacă iubi ai așa mult viața, nu-mi închipui cum ai putut renunța așa ușor la ea... Să te azezi în pat, să închipui un somn ușor, netulburat de fiori și vise și apoi să bei otrava...

Ai știut câte inimi vor plânge și n'ai ezitat, dar nu te-ai gândit de sigur, cât vor plânge cei doi ochi negri, de care mă întrebai de sunt frumoși, ca să nu-ți pregătești patul de moarte...

Și ca să nu fii banal, n'ai lasat scrisori de acelea, cari închid gândul negru, ori fărâma de suflet, care se zbate în chinurile remușcării, atunci când te pregătești de moarte...

Ai înșirat numai câteva rânduri; să te îngroape în satul nostru, unde știai că ai o mamă, care să-ți aprindă o candelă, o iubită, ca să răsădească flori, de care îi așezai în piept...

Voiai să te petrecem în cântecul muzicii, par'că n'ar fi fost de ajuns plânsul tăcut, greu, a atâtor inimi sfărâmate...

Părinții tăi bolnavi, n'au știut de moartea ta...

nu s'a ținut nici o conferință europeană de o mai mare importanță, cum este cea a reuniunii dela Londra. La congresul din Berlin România și-a trimis pe cei mai străluciți bărbați ai săi, pe Brătianu și pe Cogălniceanu, mari Români, înzestrați cu o superioară cultură și cu o nețărmurită dragoste de neam.

Iar acum? Din toată garda cea strălucită de miniștri, de foști miniștri și de ministriabili ce se află azi la București, nu s'a aflat nime care să iec asupra-și greaua sarcină de a reprezenta România la conferința dela Londra? Este generală în România convingerea că a fi ministru în străinătate înseamnă a trăi în exil, unde nu te poți bucura de toate avantajile politice militante?

Dacă da, atunci ne explicăm de ce la Viena, la Budapesta, la Roma, la Constantinopol, la Triesta, la Belgrad etc. statul român este silit să trimită ca miniștri și ca consuli oameni străini de naționalitatea noastră. Nu ne mirăm că consulul general — de onoare — al României la Viena, dl baron și milionar Raitzes este un evreu, ai cărui părinți au fost conductori de tramvaie în Galiția; nu ne mirăm că consulul român (?) Demetrios din Triesta nu știe românește și a primit zilele trecute într'un mod așa de puțin amabil crucea roșă română de sub conducerea dlui Dr. Gomoii. Nu ne mirăm când un fost ministru român dela Roma, întrebând fiind de regele Italiei despre starea Macedo-Românilor din Turcia, a declarat, că d-sa fiind ministru la Roma, nu poate fi în curent cu chestiunea Macedonenilor; tot așa nu ne-am mirat când la începutul războiului din Balcani, război pus la cale de Rusia, dl Nanu, ministru la Petersburg era absent dela postul d-sale, deoarece era în concediu. Aceste sunt fapte extrem de îngrijitoare care-l pun pe gânduri, pe fiecare Român bun.

Tocmai în statele din jurul României, în care trăiesc Români, regatul român ar trebui să trimită pe cei mai buni, și mai naționaliști diplomați ai săi, din care să-și recruteze viitorii miniștri, după cum face monarhia habsburgică și Germania, ai căror miniștri ca d. ex. Aehrenthal, Bülow, Goluchowski, Kiderlen Waechter etc. au fost recrutați

din corpul diplomatic, ce și-a făcut școala la București. De altfel pe marele și rafinatul câmp de bătaie al diplomației europene în cele mai importante centre politice, România, reprezentată de străini, va fi în inferioritate față de atâția dușmani rafinați, dar devotați cauzei lor, în special față de Unguri, pe cari îi întâlnești în tot locul. Dela calitatea și devotamentul diplomaților ei, vor atârna și succesele diplomatice ale României și eventuala îmbunătățire a sorții Românilor de sub dominațiunile străine.

Partidul naționalist și-a pus ca unul din cele mai importante puncte din program, scoaterea evreilor din presa și clasa de mijloc a Românilor. E timpul suprem ca să ceară odată și scoaterea străinilor din diplomația română.

Prigoana împotriva preoților din Sătmăre. *Ni se telefonează din Sătmăre: Aflând guvernul de puternica mișcare de protestare împotriva episcopiei de Hajdudorogh pornită de preoțimea românească în numele sfintei biserici și limbi naționale, — a împuternicit autoritățile administrative sătmărene ca prin aleși reprezentanți ai puterii publice, prin zbiri să perchiziționeze și să înăbuse în sâmbure astfel de mișcări — cum vor crede ei mai bine.*

Opera aleșilor zbiri înarmați până în gât a început pătrunzând în casele fruntașilor cari s'au adunat la conferința intimă din 6 Dec. c. li terorizează și asaltează, din ordinul ministrului de interne și fișpanului, cu întrebări privitoare la natura acelei conferințe: cine au fost inițiatorii, ce hotărâri s'au luat, ce proteste s'au trimis la Roma și cine le-a propus...

Insă rezistența fruntașilor e atât de solidă încât mândrii zbiri se pomenesc cu ușa 'n spate. Curaj și strângere de rânduri ne trebuiesc în aceste vremuri grele.

Comisiunea de 50 a congresului să vegheze neadormită ca credincioșii să nu se lase demoralizați prin teroarea ce li se aplică zilnic. — Cor.

Străinii și-au săpat mormântul, o mână păgână a aruncat cei dintâi bulgări de țărână și n'a fost nici ea, ca să vadă când te pogorau în pământ, de unde te vei întoarce în gândăcel, în floare, vei pribegi cu vântul, vei plânge toamna cu picurii de ploae, ce cad din streșini... Numai floarea lui April, a învelit mormântul proaspăt, fără cruce, fără umbră, cu un alb și imaculat giulgiu...

Vântul însă, împărțitorul de mireisme și petale, a ridicat risipa de flori și l-a lăsat mai sărac în arșița verei... Mama ta, atunci când a venit Sf. Petru, cu fața acoperită de vălul de doIU, ca să nu-i cunoască nimeni desnădejdea, a pus clopotele să plângă din turle, a adus o jertfă în fața altarului și a stat multă vreme îngenunchiată dinaintea unei iconițe, amestecându-și lacrimile cu picurii de ceară...

De atunci cu fața palidă, cu glasul stins, pare o umbră, ce chiamă moartea îndurătoare, iar bătrânul tău tată, pare că și-a economisit de atunci vorba și glumele...

Sufletul misterios al morții le-a înghețat un cuvânt de b'estem pe buze, pe care nu-l rostesc, fiindcă cred încă în voia celui de sus.

Iar eu, când gândesc la sfârșitul tău tragic, îmi pare că ascult sfârșitul unei povești, al cărei început nu-l poți reconstitui nici odată... Și atunci fără voce, îmi amintesc, cum te-am văzut pentru ultima oară.

Rătăceai pe străzile lașului, orașul care chia-

mă pe atâți copii ai visului, pe atâți pribegi în sufletul cărora se desfac palidele flori ale visării...

Era într'o zi de toamnă, când pomii goi, în pânziți de ceață plângeau un cântec monoton... Cădeau picuri pe trotoar, rar, neregulat, în ritmul unui vers de Minulescu, dar, tu ai părăsit îndată cetatea visului, n'ai așteptat să te poarte pe ulițele lui pustii, unde o lumină de felinar deschide mirajuri de vis, n'ai trăit nopți prin cafelele lui, ca să vezi cum îi arată cioburile de oglinzi pe cei ce se invârt în jurul mesei de biliard, n'ai simțit cum îți se desprind petale, rânduri-rânduri din florile ce și-au răsărit în suflet, simțindu-le numai spinii...

Am stat câteva clipe sub niște pomi ce mi-au picurat în suflet un vers de Minulescu și apoi ne-am despărțit.

Iar acum, când fulgii cern prin văzduh, mi-amintesc cum răzbeai prin zăpadă, cum mânai caii, ca să umpli valea de zvon de zurgălăi, și nu știu cum gândesc cu jale, că aceștia sunt primii fulgi, cari îți juvelesc mormântul, cu un vâl de giulgiu, cu un vâl de uitare.

Vor trece ani, nu vei ști dacă cireșul își scutură floarea sau norii cern miile de floricele risipite din grădini cerești și cine oare va face, să răsună pustietatea văilor de cântece de zurgălăi?!...
C. Spiridonescu.

Auffenberg și Schemua. Ziarele din Viena anunță numirea fostului ministru de război Auffenberg ca inspector al armatei comune și a baronului Schemua, fost șef al statului major, în calitatea de comandant al corpului XVI de armată din Raguză.

In jurul chestiei evreilor „pununteni” din România. Un ziar berlinez care servește interesele generale israelite, ziar de bursă, cere în temeiul articolului 44 al contractului dela Berlin, împământinirea necondiționată și asigurarea tuturor drepturilor cetățenești evreilor din România. Căci doar — și acesta este motivul măgulitor dar totodată și cel mai îndrăgnet — România e țară civilizată, și a dat dovadă de multă cultură și bunăstare economică; știe bine România că puterile mari și mici europene apreciază aceste stări de lucruri foarte ridicate, la cari a contribuit și sângele evreesc(!?) Deci a sosit momentul suprem ca la conferința ambasadurilor din Londra să se pună în discuție și să facă presiune acei reprezentanți ai puterilor mari asupra acestei țări, care a lăsat acel articol scris pe hârtie „cu litere moarte”.

Și măguleală și presiune!

Decât că cei competenți din România vor măsura cu termometrul istoric acea măsură de sânge evreesc care a contribuit la civilizația și cultura țării — de cumva mai degrabă prin acest sânge s'a introdus demoralizarea și s'a acăpărat o seamă de instituții sociale, cărora li s'a închis orice direcții naturale spre dezvoltare mai departe în felul cum au fost întemiate de curentul social al populației băștinașe, românești. Atâtea puncte de strălucire a reputat veacuri dearândul acea populație, care-și cere dreptul ei natural și istoric de liberă dezvoltare și nu înțelege în detrimentul ei să rabde pe moșia proprie — altă populație de ieri, alaltăieri așezată în spate.

Presă franceză în solda șovinismului maghiar? Eram obicinuiți să cetim apologiile neamului ales în ziarele semite din Viena, ca „Neue Freie Presse” și altele de felul acestuia, așa că în cele din urmă nu ne mai surprindea deloc, dacă luând în mână ziarul mai sus numit, găsim câte un articol iscălit de cutare Kohn, care întunea de multe ori, în aducerea elogiilor la adresa poporului ales, pe conifratele său Kuni, alias Kohn, dela cutare foaie din capitala Ungariei. Dar nici odată n'am fi crezut, ca argințul selipitor al guvernului ungar să poată orbi până și un ziar francez de talia lui „Le Temps”, care publică într'unul din numerii săi din urmă o notiță, fabricată fără doar și poate în biroul de presă din Budapesta și plasată în ziarul francez la intervenția, se vede, a unui bărbat fruntaș politic care întretine raporturi intime cu ministrul de finanțe al Ungariei. Se repetă în notița din chestiune toate contraargumentele aduse de ministrul Zichy la plângerile ridicate de deputatul nostru, d. Dr. Ștefan C. Pop, în camera ungară împotriva sistemului de opresiune a guvernului din Budapesta și se aduc și numeroase date scoase, firește din ziare ungurești, ca Budapești și Pesti Hiriap, date cari probează până la evidență că plângerile noastre sunt neîntemeiate și că, din contra, trăim în Ungaria mai bine decât în sânul lui Avram. — A mai insista asupra acestor enormități, ar însemna că atribuim prea mare importanță faptului că s'a putut publica o asemenea notiță într'un ziar ca „Le Temps”. Nu credem să se găsească între cetitorii lui un singur om care să dea crezământ celor publicate în notița din chestiune și oamenii vor crede cel mult că e vorba de un lapsus comis de redacția ziarului în urma zăpăcelii produse în munca febrilă ce se depune la redactarea numărului de Crăciun. Aceia dintre cetitori, cari formează opinia publică conștientă, vor ști, desigur, de ce e vorba și în cele din urmă tot ziarul poate fi cel măgulit. Li cunoaștem pe Francezi și știm că nu mulți se lasă edificați în felul cum se face informarea publicului din partea ziarelor în monarhia austro-ungară și nu primesc bucurios lapsus-uri de felul celui pe care-l semnalăm mai sus, or

cât de mare ar fi suma care intră din străinătate în buzunarele franceze.

*

Pace ruteano-polonă. Șeful clubului ucrain din Austria a făcut în ședința de Sâmbătă a comisiei bugetare, următoarea declarație:

După negocierile dintre Rutenii și Poloni au ajuns într'un stadiu serios, Rutenii renunță deocamdată la tactica urmată până acum, încetând cu obstrucția în comisiile parlamentare, o împrejurare care firește nu influențează deloc atitudinea ce au să o urmeze în plenul camerei.

*

Soarta lui Cuvaj. În cercurile politice din Viena a produs mare senzație o știre ieșită din sorginte slavă asupra soartei comisarului Cuvaj. E vorba de concediul pe care l'a luat acesta acum de serbători. Ziarele slave scriu cu această ocaziune că afacerile lui Cuvaj stau prost de tot și că odată cu concediul, el și-a luat pentru totdeauna rămas bun de la postul pe care l'a ocupat, fiindcă în cel mai scurt timp agreețul guvernului ungar va fi trecut la pensie. În legătură cu pensionarea lui Cuvaj, zările slave spun că știrea despre numirea unui înalt personaj militar e cu totul neîntemeiată. Fapt e că afacerile din Croația vor intra deocamdată într'o stare de tranziție. În fruntea administrației va fi pusă o persoană civilă, care până acum a ocupat o înaltă funcțiune în Budapesta.

Dela epitropia „Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria“.

Ajutați pe luminătorii obștei!

D-nul **Ioan Lăpedatu**, secretarul epitropiei fundaționale pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria, a adresat oamenilor noștri de-o mai fericită situație materială următorul apel:

Mult Stimat Domnule!

Din rapoartele publicate în presa noastră. Vă este desigur cunoscut că „Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria s'a augmentat în anul acesta cu mai bine de cor. 15.000, ajungând la un capital de peste cor. 40.000.

Augmentarea fundațiunii noastre se datorește în prima linie munificenței publicului românesc, care la toate ocaziile și-a dat obolul său pentru înmulțirea mijloacelor destinate să asigure viitorul celei mai însemnate, dar și celei mai lipsite tagme sociale a poporului nostru, tagma ziaristilor români.

Bazați pe bunăvoința și interesul ce ni le-au arătat publicul nostru și conștii de datorința ce avem de a stărui mereu pentru augmentarea fundațiunii noastre, prin aceasta ne permitem a păși și noi în șirul acelor cari roagă ca obicinuitele răscumpărări de felicitări de sărbătorile ce se apropie, să se facă de astădată în favorul „Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria“, dat fiind că această fundațiune este astăzi cea mai avizată la sprijinul public.

Credem, că P. T. D-Voastră apreciați după cuviință pasul ce-l facem și deci nu ne veți lua în nume de rău dacă Vă rugăm să

stăruiți în cercul cunoștințelor Dv., ca să-și răscumpere felicitările de sărbători în favorul fundațiunii noastre.

Numele celor ce vor urma rugării noastre cum și sumele ce vor contribui, Vă rugăm să le însemnați pe lista alăturată, pe care după încheiere să binevoiiți a o trimite subsemnatului spre a se îngriji de publicările necesare.

Banii adunați Vă rugăm a-i trimite cu eecul alăturat la adresa „Băncii generale de asigurare“ din Sibiu, care — după încheierea totală a donațiilor — îi va transpune institutului „Ardeleana“ din Orăștie.

Sibiu, la 20 Decembrie n. 1912.

Ioan I. Lăpedatu,

secretarul epitropiei fundaționale.

N. Oricine poate stărui și aduna rescumpărări de felicitări, nu numai cei cărora li s'au trimis rugări speciale. Liste se află la „Epitropia fundațională“ în Sibiu. (Adresa Băncii Generale de Asigurare.)

Spre Albania independentă.

Inceputurile culturale. — Arborarea drapelului național.

Dela corespondentul nostru special. —

Triest, 20 Decembrie.

Mă revăd reinterit cu 25 de ani — tocmai un sfert de veac mă desparte de epoca renașterii conștiinței naționale printre frații albanezi, când am luat condeiul în mână pentru prima oară ca să apăr cauza lor, fiindcă prevăzusem, că odată și odată tot împreună ne vom croi o soartă de a înciripa stătuțelul nostru ca un început modest, ca cu timpul să devie iar temut și respectat de dușmani, ca și în timpul de eroism al lui George Castriotă (Skander-Bey) Rex Albanorum.

I. Mișcarea culturală.

Cum era de așteptat, începutul pentru emanciparea culturală albaneză, s'a făcut de către nobilii albanezi — legendarii Bey — stabiliți la Constantinopol, încă din anul 1879; când frații **Abdul, Naim și Sami bei Frașari**, împreună cu **Vassa Pașa, Abidin Pașa Dinu, Ioan Vretu și alții**, au pus bazele primei societăți culturale, sub denumirea de „Drita“ (Lumina).

Primele manuscrise, au văzut lumina tiparului la București, cu un an în urmă, la 1880, unde s'a strămutat sediul societății, spre a lucra în toată libertatea punându-se astfel la adăpostul persecuțiilor îndurate de către capii mișcării la început; atât din partea **autorităților turcești**, cât și din partea **Fanarului**, unde se afurisise limba albaneză, declarând-o ca barbară și inaccesibilă spre a se introduce în școli și biserici.

Timp de cinci ani 1880—85 au muncit din răsuferință intelectualii din Constantinopol, ca să introducă cel puțin în școlile publice din Albania limba lor natală; dar toate încercările au fost zadarnice; astfel că în cele din urmă, a trebuit să trimită pe profesorul **Pandele** — protestant — ca să deschiză prima școală albaneză particulară, în orașul **Coritza**, Vilaetul **Monastir**.

Deși au trecut 27 de ani de atunci, totuși mi-aduc aminte, cum primul apostol albanez umbla din casă în casă ca să convingă pe albanezii ortodoksi, ca să-și trimită copiii la școala lor națională. — Zădărnice a bătut bietul om la toate ușile, că nimenea nu voia să-i dea importanță la început, deși ră-

posatul **Vasile Tarpo** îi pusese la dispoziție gratis casele sale din centrul orașului, spre a servi ca prim focar de lumină pentru Schipetarii din **Coritza**.

Se apropia ziua când urma să se inaugureze cursurile, fără să fi putut reuși **Apostolul albanez**, ca să-și atragă alți proseliți în afară de membrii familiilor **Tarpo, Costuri, Marco, Dodani și Vengheli**, dintre creștinii ortodoksi și câțiva **Bey** — musulmani — în cap cu **Osan Bey**.

Cum însă la inaugurarea școlii își anunțaseră sosirea toți notabilii albanezi și marii proprietari din jurul **Coritzei** — majoritatea **Bey musulmani** — răposatul **Pandele** a recurs la sprijinul **Directorului școlilor românești din Coritza** — pe atunci **păr. H. Balamace** — rugându-l ca să-i trimită pentru inaugurarea cursurilor pe toți elevii din clasa a IV-a primară, într'u cât dâșii cunoșteau limba și le-a fost foarte ușor să facă câteva repetiții cu profesorul albanez, pentru a recita câteva poezii alese și să învețe imnurile patriotice, mai ales că caracterele limbei albaneze erau tot latine, cu mici excepțiuni pentru câteva litere grecești de cari se servesc în unele cuvinte: de ex. S, O, o etc.

Evident că propunerea făcută a fost acceptată cu multă bucurie și elevii școlii române au fost sărbătoriți cu prisosință. În ziua inaugurării cursurilor, stârnind admirația și totodată mirare printre asistenți, cari nu-și puteau da seama, cum de s'au familiarizat elevii cu limba albaneză, s'o scrie și s'o cetească, înainte de a se deschide școala mult așteptată și chiar dorită la început, numai de către albanezii musulmani.

Primele încercări de propagare spre a introduce scrisul și cetitul printre albanezi în limba lor maternă, au întâmpinat multe dificultăți; mai ales că **Arhiepiscopul grec** afurisise chiar din prima zi când s'a deschis școala, pe toți albanezii cari și-au trimis copiii la această școală — după dâșul protestantă — și le-a interzis preoților de a mai deservi cele necesare cultului, în familiile cari aderaseră la prima mișcare culturală albaneză din **Coritza** și împrejurimi.

Spre a nu se descuraja și puținele familii cari își trimiseseră copiii la această școală, elevii români, au continuat de a frecventa școala albaneză, iar preotul român în contra voinței arhiepiscopului, deservea în limba albaneză cele necesare cultului, pe la familiile naționalistilor albanezi, afurisiți de clerul grecesc. Totodată unii dintre absolvenții școlii române, secundau pe profesorul albanez în cursurile serale pe cari le ținea cu adulții, spre a-i învăța ca să scrie și să cetească limba lor maternă. Acest dualism albanez-român a durat mulți ani și atât presa română cât și cea străină a trimbițat la timp atât succesele, cât și persecuțiunile pe cari le-au îndurat unele familii românești pentru propagarea ideii albaneze mai ales la **Coritza și la Berat**, unde câțiva membri din familiile **Balamace și Gogiamani** au suferit prin închisori, ca și șefii de familie a fruntașilor albanezi, **Vuoni, Toptani, Oran Bey, Faik Bey, Conitza, Frașari, Zavaliani** etc.... dintre cari mulți au fost exilați din Turcia tocmai în **Tripolitania**, spre a rupe ori ce legături cu propaganda albaneză, iar alții au fost asasinați; cum s'a întâmplat cu martirul **Spiru Costuri** care a preferat să vie dela **Coritza** cu întreaga familie la **București**, spre a sărbători cununia fratelui său la **Mitropolie**, unde o parte din slujbă s'a făcut în limba albaneză; cheltuind o sumă destul de importantă, numai pentru motivul că **Arhiepiscopul grec din Coritza interzise preoților de acolo, ca să cunune pe tineri**, servindu-se de limba albaneză. — Tocmai acest caz cu asasinarea martirului **Costuri** — care și-a iubit mult neamul — a determinat mai mult pe **I. P. S.** Sa **Mitropolitul Primat al României** ca să obție din partea Sf. Sinod o hotărâre spre a se ceda biserica din **str. Academiei coloniei albaneze** unde mai bine de doi ani se deserveste slujba religioasă în limba albaneză de către preotul comunității **Haralambie Cealaman**, iar la sărbători mari de **protosinghelul Foșu Balamace**, subdirectorul seminarului central. Din cele expuse mai sus reiese deci, că propaganda albaneză începută la **Constantinopol** în 1879, și-a strămutat mai târziu toată acti-

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,

Timișoara-centru, Palatul Dauerbach

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a alor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate. (Ba 46—60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m

Celor din provincie cărora es recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

vitaea la București, unde s'au tipărit primele cărți didactice, a funcționat prima școală de adulți, — sub direcția bătrînului patriot Nacio — subvenționată mulți ani de guvernul românesc; au apărut rînd pe rînd *jurnalele și revistele editate de societățile Drita — Lumina — Dituria — Știința — Baschinin — Unirea* — precum și de către intelectualii *Dodani, P. Vangheli, Dervich Hima, Th. Avrami, Dr. Themo* etc.... Ca în cele din urmă tot din partea României să li se recunoască în primul rînd, dreptul de a introduce limba maternă în biserică, permițându-i la început cunoscutului preot albanez *Fan Noli* din Boston—America—ca să ție mai multe predici în limba albaneză la diferite biserici, iar mai târziu să dăruiască coloniei o biserică românească în București, obligând totodată pe un preot român, ca să deservească slujba în limba albaneză, nu numai în biserică, dar și pe la domiciliul fruntașilor albanezi, când se prezintă cazuri de botez sau cununie.

Evident că mai târziu s'au mărit centrele de propagandă națională; astfel intelectualii albanezi, au scos mai multe gazete, la Constantinopol, Alexandria, Egipt — la Sofia, Paris, Geneva, Roma, până când și peste Ocean la Boston; unde apare cea mai importantă foaie patriotică sub denumirea de *Dieli* — Soarele — de sub conducerea unui înfocat patriot și cu cultură europeană anume *Faik Bey Conitza*, fiind secundat și de preotul *Fan Noli*. Deasemenea și albanezii din Italia și-au manifestat dragostea pentru conaționalii lor, cât timp au fost sub jugul turcesc, luându-le de multe ori apărarea prin organul ilustrului patriot *Anselmo Zorechio* — fost deputat, sub direcția căruia apare de mulți ani la Roma *Revista Nazionale Albanese*.

2. Emanciparea politică.

Sub aceste auspicii ni se prezintă astăzi „*Albania independentă*” care cu siguranță că va fi recunoscută atât din partea puterilor cât și din partea țărilor balcanice aliante, imediat după conferința ambasadurilor dela Londra. — Acest act îndrăzneț se datorește tot *Beylor Albanezi* și în mare parte coloniei albaneze din București.

După cum s'a făcut deja cunoscut prin presă, bătrînul *Ismail Kemal Bey*, fost deputat de Valona fiind însoțit de fiul său, a plecat într-o bună zi din Constantinopol și s'a oprit din drumul croit, pentru câteva zile, la București, Budapesta, Viena și Trieste, de unde s'a imbarcat numai cu 14 persoane hotărîte de a arboră drapelul național la Valona, cu risicul de a-și pierde și viața. — Zis și făcut. — Cu două zile înainte de a se ocupa Durazzo de către armatele sârbești au debarcat în acest prim port al Albaniei, legionarii bătrînului *Ismail Kemal Bey*, care a fost primit cu toate onorurile de către autorități, compuse numai de albanezi, în cap cu guvernatorul și cu comandantul garnizoanei. — Prima grijă de care a fost preocupat iscusitul diplomat era tocmai nesiguranta ce i-o crea avansarea galopantă a armatelor sârbești, astfel că în două zile trebuia să termine toate formalitățile pentru declararea independenței, în care scop, s'a pus imediat în comunicație telegrafică cu toți fruntașii Bey din Albania, cărora le-a cerut cu insistență ca să arboreze drapelul independenței Albaniei, în toate părțile, unde nu pătrunseseră armatele aliante până la 10/23 Noemvrie a. c. ceea ce s'a făcut cu iuteala fulgerului. — Spre a avea un obiect de protestare, a desarmat garnizoana din Durazzo, iar soldaților turci le-a permis să plece pe la căminurile părintești; după ce au salutat ridicarea steagului independenței pe toate edificiile publice; astfel că la plecarea sa din Durazzo, cu alți 80 de tovarăși înarmați, cu voluntari albanezi, a trebuit să adreseze un protest presei europene și tuturor puterilor, că armatele sârbești au încălcat teritoriul Albaniei independente fără să fi avut vre-o rezistență; întru cât armata turcă fusese concediată, de către guvernul provizoriu albanez; declarînd Albania ca zonă neutră.

După cum ne-a vestit mai târziu telegramele, guvernul provizoriu a fost foarte bine primit și la Valona, unde numărul aderenților pentru independența Albaniei a crescut cu mult mai mult; astfel că s'a arborat drapelul național pe toate edificiile publice, din Valona, Berot, Fearica, Permet, Elbasan etc... iar ultimele noutăți ne vestesc, că numărul voluntarilor albanezi, puși la dispoziția guvernului provizoriu, a ajuns la 6000 și că ar fi dat prima lovitură grecilor, gonindu-i dela *Santi Guaranta*, arborînd drapelul albanez. De asemenea a transpirat că guvernul provizoriu este zilnic în comunicație cu Ianina, unde se crede că majoritatea

trupelor fiind comandate de ofițeri superiori albanezi, ar fi gata să arboreze drapelul albanez, astfel ca în unire cu voluntarii Albaniei independente, să-i impresoare pe grecii aflători în jurul Ianinei și să dea o luptă decisivă. — Mai circulă versiunea că și la Scutari s'ar fi arborat steagul independenței, pentru care motiv comandantul trupelor turcești din interior, n'a vrut să ție seamă despre armistițiul semnat la Constantinopol; astfel că pe ziua de astăzi a transpirat sensaționala știre, că o parte din trupele dela Scutari, ar fi reușit să respingă pe muntenegrini și că s'ar fi unit cu un corp puternic de malisori, cari au arborat pretutindeni steagul albanez pe unde au trecut și acum plănuiesc un atac pe toată linia, atât în contra Muntenegrinilor cât și în contra Sârbilor ale căror forțe s'au răslețit și par sleite cu desăvârșire.

Până se vor adevăra aceste versiuni, cari circulă de câteva zile printre numeroșii delegați albanezi, sosiți din toate părțile aici la Trieste spre a se imbarca pentru Valona, toată atenția patrioților albanezi este concentrată asupra hotărîrilor ce se vor lua în urma conferințelor dela Londra. În acest scop ei se gândesc că acum ar fi momentul oportun ca să se trimită o delegație la Londra, spre a se pune în legătură cu unii dintre ambasaduri spre a susține cauza albaneză în conferința proiectată.

De această părere este și șeful coloniei albaneze din Egipt, dl Dr. *Adamide*, care a conferat timp de două zile cu toți delegații aflători la Trieste și în special cu *Principele Albert Ghica*, care se află în capul unui comitet alban-român, cu *Nuzei Bey Vrioni*, *Dervich Hima*, publicist, cu *Hilmozi*, *Coci*, *Cacarici*, *Așicu*, *Pema*, *Tuși*, *Gura*, *Turani*, *Balamace* etc... Astfel că se așteaptă rezultatul acestei propuneri și din partea coloniei albaneze din București, care a fost pusă în curent cu hotărîrea luată în principiu de a se trimite o delegație la Londra. — De altfel aci la Trieste au avut loc dese consfătuiri printre delegații oficiali ai coloniilor albaneze de pretutindeni până când și unii sosiți din America, cari sunt nevoiți să aștepte aici până când se vor hotărî puterile protectoare, de a forța blocul grecesc dela Valona, și să debarce pe toți delegații cari țin cu ori ce preț să se vadă cât de curînd în Albania lor liberă și independentă.

Astfel că am avut ocazia să mă întîlnesc cu toți prietenii de odinioară, cari au luptat cu toată des-nădejdea, spre a aduce lucrurile în situația de astăzi, când se așteaptă cu nerăbdare hotărîrea dela Londra.

După cum am pomenit mai sus, printre cei nerăbdători, de a pătrunde cât mai curînd în Albania, este și *Principele Albert Ghica* care a luptat timp de zece ani alături de toți intelectualii albanezi pentru independență, consacînd Albaniei cele mai frumoase pagini în valoroasa sa lucrare intitulată *L'Albanie et L'Orient*. — Spre a-și face idee cetitorii „*Românului*” de felul cum știe să-și apere *Principele Albert Ghica, Albania*, pentru a cărei independență a consacrat cei mai frumoși ani din viața sa, Vă anexez în traducere o scrisoare deschisă publicată în ziarul „*Figaro*”, drept răspuns la un interview dat de generalul *Parensoff*, cunoscutul panslavist.

În curînd veți avea noutăți dela *Brindisi*, *Bari*, *Valona*, etc. unde așteaptă toți fruntașii albanezi, momentul oportun de a-și sacrifica chiar viața pentru independența Albaniei.

M. D.

Scrisoarea principelui Ghica.

Sub titlul „*O scrisoare a Principelui Ghica*” și sub rubrica „*Pentru Albania*” ziarul „*Figaro*”, cu data din 16 Decembrie 1912 publică următorul articol, care a stînit în toate cercurile diplomatice o adevărată admirație.

Redactorul marelui organ francez face mai întai următoarele reflecții:

„*Principele Albert Ghica*, care a părăsit de curînd Parisul și cu atîta curaj pentru a se duce să ia parte la operațiile militare din Balcani, ne adresează următoarea scrisoare pe care o publicăm cu mare mulțumire și grabă. Se știe ce poate să fie în Albania viitorul acestui principe, care—și face acolo așa de frumos datoria sa de patriot și care este mîndru de a decora titlul său de gradul atît de măgulitor în acest moment de simplu soldat”:

Iubitul meu Domnule Calmette!

Fiind în treacăt la Trieste înainte de a mă imbarca pentru Albania, m'am aruncat ca un muritor de foame asupra primului Figaro pe care

l-am găsit. Cunoașteți sentimentele mele pentru frumoesa voastră Franță cărei îi datorez înstructia mea și de aceasta vă veți explica dorința mea de a ceti și a reciti limba franceză.

În numărul de Luni 9 Decembrie și sub titlul „Ce se gîndește în Rusia despre război”, Domnul René Morchand publică un interview cu Ex. Sa generalul Parensoff.

Acest interview care explică pe lung punctul de vedere slav nu ne poate conveni nouă Albanezilor, mîndri de originile noastre ca și de istoria noastră. Generalul Parensoff vorbește de Albania pe care nici nu o cunoaște, în termeni foarte puțini comunicativi și se pronunță contra autonomiei Albaniei,

După domnia-sa „nu există Albania”. Dar atunci de ce recunoaște că Albanzii sunt descendenții vechilor Pelasgi?

Descendenții vechilor Pelasgi s'au răspîndit într'adevăr în Spania, în Italia și chiar în Britania și Islanda, însă ei constituiesc un grup de aproape trei milioane de locuitori în vilayetele de Scutari, Janina, Monastir și Uesküb.

Dovadă că Albania există și că au conștiință de naționalitatea lor este că portul Tarabosch apărut de ei și de Essud Pașa Toptani nu va cădea nici odată în mîinile Slavilor.

Locuitorii catolici din Albania de sus cum cuți sub numele de Malisori nu au cerut nici odată anexarea lor la Montenegro. Dar fără concursul lor nici odată neînsemnatul regat nu ar fi luat Shipshanic nici Tuzi.

De cînd s'u retras Malisori la vetrele lor câte victorii a raportat Muntenegrul? Și dacă acești viteji munteni s'au retras este că au început în fine și la timp primejdia promisiunilor toldeana false ale Slavilor.

A constitui un regat albanez este a asigura pacea în Balcani. A acorda Serbiei un port pe Adriatică este a morcela o țară, a diviza un popor, a schimba de tiran (? N. Red.).

Balcanii s'au divizat după principiul naționalităților și dacă generalul Parensoff ar cunoaște mai bine istoria țării sale ar fi știut că Caterina cea mare studiasse proiectul înființării unui regat albanez în care fiul său marele duce Constantin trebuia să fie suveran.

Dar, iată, Albanzii nu vor să audă astăzi de un principe slav și atunci Albania nu există.

Și dl general Parensoff pretinde ca culme că nu este de ideie fixă.

Excelența Sa comite crima de ignoranță zicînd că diplomația austriacă comite o eroare geografică în istorie.

A crede apoi că România s'ar putea alia în altă parte decât cu Austria, Italia și Germania, este a uita că România a salvat armata imperială rusă la Plevna și că, spre recompensă a sîngelui vărsat și a alianței sale cu Rusia i s'a luat cu forța Basarabia, una din cele mai pure podobe ale românismului. Nu sunt slavofob, lubesc toate popoarele atunci cînd cauzele susținute sunt drepte. Înainte de război am publicat articole profetisînd succesele aliaților balcanici și distrugerea Turciei.

Dar totul are o limită și a vrea să se distrugă Albania și Albanzii este a merge prea departe.

Și ca dovadă că există o Albania este că există un guvern provizoriu prezidat de Ismail Khemal, un diplomat iscusit, inconjurat de patrioți sinceri și convinși, dovadă că Albania există aproape independentă, este că drapelul național fîltăe peste tot locul și că vom ști să-l apărăm în contra ori căruia inamic.

Trieste, 12 Decembrie 1912.

Principe Albert Ghica.
simplu soldat albanez.

Chestiunea balcanică în fața istoriei.

— Comunicarea dlui N. Iorga. —

București, 9 Noembrie.

Savantul nostru istoric, d. N. Iorga, ale cărui vederi în problema balcanică au dat atât de mult de vorbit în ultimul timp, a dezvoltat la Academie această chestiune, din punctul de vedere pur istoric.

D. N. Iorga a vorbit timp de două ore, cu un extraordinar belșug de amănunte, mânuind un imens material istoric, din care a tras o serie de concluziuni, în temeiul documentelor, al căror caracter pur științific, aduce o însemnată contribuție în lămurirea justă a problemelor naționale și politice la ordinea zilei:

Vom căuta ca din multiplele documentări istorice să rezumăm în linii generale, pe cele mai importante, pe cele care contribuiesc la clarificarea discuțiilor problemelor actuale.

D. N. Iorga, după ce expune cari sunt pretențiile și aspirațiile naționale și teritoriale ale popoarelor din peninsula balcanică le cercetează la lumina pătrunzătoare și făcătoare de dreptate a istoriei.

În veacul al VI-lea, Bulgarii sunt în Oglu, care pe românește însemnează unghiu, adică în Buceag. Bulgarii trec Dunărea prin Dobrogea; ei nu au stăpânit niciodată Dobrogea, care era un drum, niciodată un loc de staționare. Bulgarii nu aveau pețru ce rămânea în Dobrogea, căci era un popor care trăia din pradă. S'au coborât în jos, la Sud de Dunăre peste cele șapte seminții de Slavi. Bulgarii s'au pierdut în masa Slavilor, fiindcă Slavii aveau o superioritate etnică și culturală deoarece ei moșteniseră vechea civilizație tracică, civilizația romană și erau influențați de civilizația bizantină.

D. N. Iorga se ridică cu energie împotriva teoriei istorice care susține că Bulgarii au stăpânit amândouă malurile Dunării. Documentele nu dovedesc această stăpânire, care și din punctul de vedere al logicii ar fi fost o imposibilitate. Când se vorbește de stăpânirea Bulgarilor dincolo de Dunăre, e vorba de Oglu, de Buceagul din care porniseră.

Bulgarii, cari trecuseră Dunărea aduceau cu ei elemente romanice, elemente cari nu puteau fi uralo-altaice. Revolta lui Paganus și Sabinus dovedesc aceasta: prezența acestor două nume latine nu o poate explica filologia slavică.

Dela anul 800 se săvârșește opera de slavizare a Bulgarilor. Zilele lui Crum din care Bulgarii fac un ideal, nu corespunde unui plan conștient de cucerire, nu sunt războaie de rasă, ci niște iuresuri, cari erau dictate de dorința prăzilor și din nevoia de rezolvire a unor conflicte dela graniță. Bulgarii nu numai că nu aveau o cultură națională, dar nu aveau nici una slavică: din documente rezultă tendința către cultura grecească. Ei nu aveau nici o organizație temeinică, nu aveau nici chiar o capitală.

Bulgarii se creștinează sub influința bizantină, continuând să cocheteze cu Papa. Regele lor Boris ia numele de Mihail.

Creștinizarea aceasta înseamnă romanizarea cugetării politice a Bulgarilor. Fiul lui Boris, Simeon, e chinuit de visul de a cuceri Bizanțul, dar moare fără a-și izbândi acest vis. Fiul lui Simeon se căsătorește cu o prințesă bizantină și intră cu totul în sfera bizantină.

Prin urmare în întâia perioadă bulgărească, nici vorbă nu este de o putere adevărat bulgărească, nici măcar de una națională, slavă: ci de o dorință de a se confunda cu civilizația bizantină.

Întâiul stat bulgăresc nu a intrat în Macedonia niciodată.

Pentru a doua oră Bulgarii reapar la viață, atunci când se răscoală fiii lui Șisman; în această a doua fază predomină două noi forțe militare, Albanezii și Valahii. Această mișcare a fost predominantă de caracterul vlaho-albanez: regiunile lor au continuat să se afirme, și după ce s'a pornit ideea unui stat bulgăresc. Sârbii, nu s'au găsit dela înce-

put în regiunea în care se află astăzi: ei au plecat dela Marea Adriatică, cu un sâmbure de cultură latină și cu religia catolică. Până la 1185 nu întâlnim la Sârbi nici un act în slavonește. Puterea țarului Dușan s'a sprijinit în totdeauna pe regiunile din Macedonia.

A treia afirmare a Bulgarilor, mișcarea lui Petru și Assan, domnia împăratului Ioniță, avea un caracter valah; cea mai mare parte a luptătorilor erau Valahi. Tendința lor nu era de a se substitui în Constantinopol împăraților bizantini. Dobrotici dela numele căruia vine numele Dobrogea, a fost un simplu condotier, stăpânitorul unui castel: probabil că era de origină român.

Vlaicu Vodă și Mircea cel Mare au stăpânit Dunărea până la gurile ei. Între anii 1360—1410, Români au stăpânit cetățile de pe malul drept al Dunărei, și au întreprins această acțiune, nu cu conștiința unei politici naționale, ci cu intenția de a juca un rol imperial.

„Din vasta, multiplă conferință, supra-încărcată de amănunte și documente, a dlui N. Iorga, am reținut câteva însemnări răslețe, câteva linii generale.

D. Karnabatt.

Din trecutul „Reun. sod. români.

Un jubileu. — V. Tordășianu. —

Sibiu, 22 Decembrie.

Sunt încă sub impresia cuvintelor împăratului-filozof Marcu Aureliu, acest împărat roman a cărui viață a fost un model de muncă și înțelepciune.

„Nu trebuie. — zice Marcu Aureliu, — să ne indignăm împotriva celor răi, ci din contra să le purtăm de grije și să-i suferim cu blândețe. Îndată ce unul te-a ofențat prin nerușinarea lui, întreabă-te numai decăt: Este oare cu putință ca în lume să nu existe nerușinați? Așa nu se poate; deci nu pretinde imposibilul, căci acest nerușinat este unul dintre nerușinații cari, fatal, trebuie să existe în lume. Aceeași reflecție să o faci și cu privire la șarlatani, la trădători și la ori care vițios”.

Deodată cu cuvintele aceste îmi vin în minte și figurile bărbaților cari au luptat și luptă cu toată tăria convingerii pentru ridicarea culturală a poporului care i-au dat. Și toamai cari s'au jertfit mai mult pentru binele public, aceia au fost calomniati și împiedecați în acțiunea lor de intrigile invidioșilor. E par'că un păcat al firii ca florile alese să fie năpădite de bălăriile distrugătoare.

Mă gândesc mai mult la acei bărbați cari văzând că poporul nostru se compune din două clase: domni și țărani, au luptat cu toată energia pentru înființarea clasei de mijloc, pentru promovarea meseriilor printre români. Și în lupta lor multe stavilare și multe piedeci s'au pus în cale.

În direcția aceasta la noi în Ardeal, a luptat foarte mult părintele protopop și asesor consistorial Nicolae Cristea, întemeietorul „Reuniunii sodalilor români”.

Tată ce zice acest bărbat în memoriile sale:

„Dupăce m'am convins că în cetatea Sibiului, între români elemente de a face ceva sunt, am cercat a pregăti terenul prin articoli seriși în ziare. Și convingându-mă că scopul către care nizuim numai pe calea însoțirilor, sau a Reuniunilor se poate ajunge, m'am pus în înțelegere cu câți meseriași făcusem cunoștință. În urmă i-am invitat pe toți la o conferință. Aceasta, cu concesiunea Excelenței Sale arhiepiscopului și metropolitului Andrei baron de Șaguna care s'a bucurat de întreprinderea mea, s'a ținut într'o sală a seminarului arhiepiscopesc. În această primă sedință s'a decis componerea statutelor, cari aveau să se desbată și subseric de toți aderenții la Reuniunea ce urma să se înființeze. Partea primă a acestei întreprinderi și-a aflat finalizarea cu ziua de 23 Aprilie (5 Maiu) 1867 când „Reuniunea sodalilor români”, cea dintâi de felul acesta la români, s'a constituit pe baza statutelor aprobate de gov. reg. din Cluj, în adunarea gen. ținută în sala cea mare a seminarului „Andreian”.

Și astfel s'a pus bazele „Reuniunii sod. români din Sibiu”. A întâmpinat multe greutăți până a ajuns să pue prima piatră la temelie acestei însoțiri de meseriași români. Mult s'a luptat mai ales în direcția de a aplica tineri săteni la meserii cu toate că lucrul acesta mergea foarte anevoie, deoarece nici un străin nu primea copii de român la meserie iar maestrii români, pe acele vremuri, aveau foarte puțini. Părintele Cristea ne spune în memoriile sale despre aceasta:

„Este știut că în trecut dinainte de revoluțiunea din 1848 aici în Transilvania meseriile erau puse sub scutul privilegiilor. Nu era permis ori și cum și ori și unde să se practice una sau alta dintre meserii. Atunci românului ca român, aici în țară nu-i era permis a practice meseria. Iar dacă totuș se încumeta careva să practice și se dovedea că practicează meserie i se confiscau instrumentele de lucru și se mai pedepsea și cu alte pedepse. Vrând un român cu ori ce preț să fie meseriaș trebuia să-și dea naționalitatea sau cel puțin să zică că e grec, cum făceau negustorii”.

De aici putem deduce câtă încordare și câtă energie a trebuit să cheltuiască părintele N. Cristea, în vramurile acele de absolutism până când a putut îngheta numita reuniune cu 28 de calfe și doi maeștri, ca membri fondatori. La fondarea reuniunii în 1867 arhiepiscopul și metropolitul Andrei baron de Șaguna a fost ales patron pe viață al reuniunii, iar părintele Cristea ca president. Și astfel în calitate de president, având la dreapta sa ajutorul părintelui prof. Demetriu Cuntan, —i-a succes ca în 1868 să sfintească steagul reuniunii, fiind ca nănaș al steagului vicarul arhiepiscopesc arhimandritul Nicolae Popca și unde tot odată puțini membri ai reuniunii, sub conducerea părintelui D. Cuntan au dat producții cu cântări frumoase. Și astfel părintele Cristea a condus reuniunea timp de 30 de ani, adică dela 1867 până la 1897 când retrăgându-se a fost numit president onorar. În adunarea generală din 5 Septembrie 1897 când s'a retras dela conducerea reuniunii, a rostit o predică care va rămânea clasică în anele reuniunii între altele s'a referit și la viitorul president, zicând: „Cugetați-vă a pune în fruntea Reuniunii un bărbat, care, după cum zice istoricul cel mare, Momen, despre bărbații de stat, nu pentru plată să servească poporului, dar nici măcar pentru plata dragostei poporului, ci pentru binecuvântarea viitorului și, înainte de toate, pentru ca să-i fie posibil a mântui și a face, ca națiunea să poată reîntineri!”).

După retragerea părintelui Cristea dela conducerea reuniunii, privirile tuturor erau îndreptate către cancelistul consistorial de atunci, Victor Tordășianu, care și înainte de retragerea părintelui Cristea se interesase de aproape de soarta meseriașilor și cu mare dragoste contribuia la dezvoltarea reuniunii. Astfel în adunarea generală din 1897 dl Victor Tordășianu a fost ales cu mare însuflețire de president al „Reuniunii sodalilor români”.

În toamna aceasta s'au implinit 15 ani de când dl Tordășianu stă neclintit la cârma reuniunii. În viața unei societăți 15 ani e mult și mai ales judecând două progresele ce le-a făcut această societate în acest timp. Fiind privită această reuniune cu oarecare invidie ascunsă din partea altor societăți similare străine și în multe rânduri punându-i-se grele piedeci în cale, câte odată chiar din partea acelor cari au profitat de ea, dl Tordășianu, — cu spiritul d-sale de observație — a știut să o salveze din toate situațiile critice și să împiedece pe uzurpătorii ei dela acțiunea lor detractară.

Posteritatea va scoate la iveală cine a fost un Tordășianu în viața meseriașilor români din Ardeal.

Dl Victor Tordășianu s'a născut în anul 1860 în Ilea Murășană. Tatăl d-sale, Amos Tordășianu a fost pe vremuri jude reg. și cancelist la tabla reg., tovarăș lui Avram Iancu și al celorlalți tribuni din 1848. Dl V. Tordășianu, după absolvirea gimnaziului s'a hotărât a îmbrățișa cariera preotească, înscriindu-se la teologie în seminarul „Andreian” din Sibiu. Absolvând teologia în 1883 s'a aplicat ca cancelist în cancelaria con-

*) Anuarul reun. sod. rom.

GHEORGHE MARITA

croitor pentru haine de bărbați și uniforme.

Magazin de pânuri din patrie și străinătate.

Ma 636)

ARAD, strada Weitzer János, numărul 19.

Aduc la cunoștință on. public român din Arad și din provincie precum și onor. tineri teologi și pedagogi, că cu datul de 15 Decembrie n. îmi voiu strămna atelierul de croitorie din strada Kossuth în strada Weitzer János nr. 19.

sistorului arhiepiscopozan. Viața înstrăinată care a dus-o ca student, necazurile și alte multe l-au făcut să se apropie tot mai mult de clasa celor necăjiți: de meseriași și muncitori și deja din seminar își făcea planuri cum s'ar putea îndrepta soarta acestor desmoșteniți. Era un aderent înflăcărat al părintelui protopop N. Cristea și de pe acele vremuri urmărea cu viu interes mișcarea reuniunii meseriașilor români din Sibiu. Mai apoi nu s'a mulțumit numai cu atâta și căuta să dea ajutor la conducerea agendelor reuniunii, iniția serbări, scria articole referitor la mișcarea meseriașilor și toată energia și-o concentra pentru a-și ajunge scopurile care le urmărea, adică de a forma o clasă puternică de meseriași români.

În 2-9 Octombrie 1892 s'a ținut expoziția jubilară a reuniunii, care a fost prima expoziție industrială din Ungaria. Înreagă reușita acelei expoziții mai mult tânărului cancelist consistorial — prezidentului de mai târziu al reuniunii — se datorește. Luni de-a rândul înainte de expoziție a umblat din casă în casă, pe la măestrării, pe la calfe spre a povesti foloasele unei expoziții industriale naționale și spre a strânge câți mai mulți exponenți. Astfel că după străduințe îndelungate i-a reușit să strângă 69 de exponenți cu 172 de obiecte expuse.

Astfel părintele Cristea cu ocazia unui raport de al reuniunii din 1894 se exprimă:

„Nu se poate încheia acest raport fără de a se face distincția mențiune de activitate sacrificătoare de timp și osteneală ce dl Tordășianu de ani îndelungați, în mod exemplar a dovedit prin concursul său binevoitor în purtarea agendelor reuniunii**”).

În 1890 e ales de secretar al „Reuniunii române de agricultură”, în 1897 președinte al „Reuniunii sodalilor români”, iar în 1900 înființează — având și concursul altor bărbați — „Reuniunea română de înmormântare”. Toate aceste reuniunii sunt în plin progres astăzi și sunt recunoscute de marele public ca niște instituții de netăgăduită valoare.

Mai ales „Reuniunea română de agricultură” a făcut progrese nimitoare cu însoțirile sătești sistem „Raiffeisen” cari la stăruința și la sfaturile dlui Tordășianu s'au înființat cele mai multe. Astăzi Reuniunea de agricultură are aproape la 100 de astfel de însoțiri.

Când a luat prezidenția „Reuniunii sod. români”, aceasta se afla într-o stare deplorabilă, mai ales în privința localului. Azi într'un loc, mâne într'altul, era deci natural că nu putea să progreseze. Târziu, după multe greutatea i-a reușit dlui Tordășianu să cumpere pe seama reuniunii un mare imobil în str. Bruckenthal cu săli spațioase și corespunzătoare pentru scopurile reuniunii. A pornit apoi o vie propagandă printre intelectuali noștri, printre autori și alte persoane cu scopul de a strânge cărți pentru augmentarea bibliotecii. A căutat apoi să reacționeze din nou corul mixt al reuniunii început de părintele prof. Demetriu Cuntan. A introdus în cadrele reuniunii: producțiile publice, ședințele literare, concertele și astfel reuniunea a început să-și ia tot mai mult avânt spre progres.

Astfel dl Tordășianu ca funcționar consistorial, unde a lucrat mult pentru regularea finanțelor bisericesti în Ardeal, ca prezident al Reuniunii sod. români și ca secretar al reuniunilor agricole și de înmormântare luera din zori până în noapte și deseori la lumina lămpii, acasă își nota agendele de lucru pentru a doua zi. Multe inovații de ale d-sale pe cari unii, cari priveau lucrurile dela distanță le socoteau de „naivități” (dovadă fina ironie a multora, când cu înființarea „fondului de 20 bani”), au adus foloase reale poporului. D. ex.: „Expozițiile de copii”, „Expozițiile de vite”, „Sărbarea pomilor”, „Seratele literare”, „pomul de căciun” cu împărțirea de haine și daruri celor necăjiți, și alte multe cari se mențin astăzi și dintre cari, unele fiind adaptate și de alte societăți.

Mai ales expoziția industrială din 1902, la care dl Tordășianu a avut partea leului, a ridicat foarte mult prestigiul reuniunii de agricultură și al reuniunii sod. români. Și au participat la deschiderea expoziției persoane marcante ca: Excel. Sa generalul Probst, comandantul corpului 12 de armată, Excel. Sa arhiepiscopul și metropolitul I. Mețianu, Excel. Sa F. M. L. general Steeb, filantropul Stroe Beloescu, domnul și doamna Bianu, Eugeniu Carada, comitele suprem și vicecomitele și alții cari au rămas încântați de frumusețea acelei expoziții.

Dl profesor Dumitru Comșa a accentuat în cuvântul d-sale de deschidere următoarele:

„Constat că ansă nemijlocită la această expoziție a dat voinea reuniune a sodalilor români de aici, care în frunte cu zelul și vrednicul ei prezident a ținut să dea o nouă dovadă de hărnicie și vigoarea sa”. („Tribuna” 1902 Nr. 21).

Cu ocazia expoziției reuniunea sod. români a aranjat un concert, iar diletanții ei au jucat două piese teatrale („Vlăduțul mamei” și „Ruga dela Chiseteu”).

În 1906 dl Tordășianu și-a celebrat cununia religioasă cu domnișoara profesoară Eugenia Iovescu. Cu acest prilej comitetul reuniunii a pus bazele fondului pentru ajutorarea fetelor sărace căruiua i-a dat numele de „Fondul Victor și Eug. Tordășianu”.

Dl Tordășianu a stăruit mult și pentru mergerea tinerilor capacitați în străinătate spre îmbogățirea cunoștințelor de branșe. Astfel mulți s'au dus la îndemnul și cu ajutorul reuniunii, alții numai prin mijlocirea ei și dintre cei reînțorși sunt unii bărbați cari prin poziția socială ce ocupă fac fală societății noastre de mijloc.

Unii însă influențați de spiritul orașelor cosmopolite s'au reînțorși cu idei noi, cu fraze încălțite, șterpelite din broșuri efemere, distrugând din sufletul lor credința și nădejdea în Dumnezeu. Și astfel în loc de a reveni la cuibul de unde li s'a dat putința să sboare, fac ca țiganul din poveste, care și-a adus aminte de ai lui numai când coada greblei i-a turtit vârful nasului.

Și mulți din aceștia s'au aruncat cu furia vampirilor asupra reuniunii să o nimicească, dar tot ei au trebuit să se retragă înfrunți și decepționați. Căci nu se elatină puternica stâncă și de bătaia vântului. Și afară de aceasta indivizi singuratici, cu motive hibride nu pot dărui o societate cu un trecut de 45 de ani cu 200 membri ordinari, cu peste 20 de fonduri și cu membri ajutători din tot ce avem mai de frunte, ca popor.

Imi închipui că, de multe ori seara, după o zi de încordare sufletească se va gândi și dl Tordășianu la mulți din aceia a căror plăcere diabolică e de a dărui ce au lucrat alții. Dar se va mângâia cu aceea că nu pentru glorie a lucrat, nici pentru bani, ei pentru binele deaproapelui; pentru idealul ce l-a avut încă de pe băncile școlii: „Ridicarea culturală a meseriașului român”. Se va mai gândi apoi la câte un nerușinat, pentru care nu-i nimica sfânt în lumea asta și va ajunge și d-sa la concluzia că: „acel nerușinat este unul dintre nerușinații cari, fatal trebuie să existe în lume”.

G. Elia.

Situația internațională.

— Pacea europeană va fi menținută. —

Arad, 23 Decembrie.

La Londra se lucrează la două conferințe pentru restabilirea păcii și a echilibrului european, dar pe când conferința ambasadurilor a putut înlătura pericolul unui război pe chestia pretențiilor Serbiei, știrile asupra mersului tratatelor delegațiilor turci și balcanici sunt mai puțin favorabile. Solidaritatea Europei s'a restabilit în conferința celor șase mari puteri. Un comunicat oficial anunță renașterea Europei. Pentru moment Europa se găsește deci strâns unită în fața grelelor probleme, ce au luat naștere pe urma războiului balcanic, și această Europă unită s'a pronunțat pentru rezolvarea pașnică a chestiilor la ordinea zilei. E în tot cazul un fapt îmbucurător că reprezentanții celor șase mari puteri s'au putut înțelege atât de repede, rămâne însă a se vedea, dacă această solidaritate se va manifesta și după sărbători, când ambasadurii vor avea să discute asupra condițiilor păcii dintre Turcia și statele balcanice, cât și asupra pretențiilor altor state, ale căror interese au fost atinse prin noua stare de lucruri din Balcani.

Se știe din comunicatul publicat pe cale telegrafică că conferința ambasadurilor a recunoscut autonomia Albaniei, cât și dreptul Serbiei relativ la accesul comercial la Adriatică. Albania va obține deci autonomia. Gra-

nițele Albaniei încă n'au fost stabilite, se știe însă că Serbia nu va mai formula pretenții asupra coastelor Albaniei. În ce privește chestia portului sârbesc, ea se va tranșa probabil direct între Austro-Ungaria și Serbia.

Conflictul dintre Austro-Ungaria și Serbia, care constituia cel mai mare pericol pentru pacea europeană, se va rezolvi pe cale pașnică, dat fiind că Serbia e gata să se supună sentinței Europei. În timpul conferinței dela Londra s'a constatat că tripla alianță și tripla înțelegere sunt de aceeaș părere, anume ca pacea europeană nu poate fi turburată pentru un port sârbesc în Adriatică.

Dar dacă ambasadurii pot fi mulțumiți cu opera săvârșită într'un timp atât de scurt, delegații conferinței de pace sunt încă departe de rezultatul dorit. Divergențele de păreri în chestia Adrianopolului perzistă încă, și nu se știe dacă delegații se vor putea înțelege asupra acestui punct. Ultimele telegrame spun că statele balcanice nu vor să lase Turciei decât vilactul Constantinopol. Aspirațiunile alianțelor se resfrâng, — asupra tuturor teritoriilor turce din Europa. Pe de altă parte se asigură că Turcia continuă înarmările și concentrările de trupe, ceea ce ar dovedi că Poarta nu vrea să cedeze, uitând că marile puteri sunt în principiu înțelese asupra soartei sale și că „Europa” unită n'a dat niciodată câștig de cauză Turciei. Ambasadurii marilor puteri, odată înțeleși asupra chestiilor principale, nu vor întârzia să exercite presiuni asupra Turciei, spre a înlătura și ultimele dificultăți ce mai împiedecă restabilirea păcii.

Conflictul austro-sârb.

Berlin. — Presa germană e de acord că înțelegerea stabilită în conferința ambasadurilor relativ la autonomia Albaniei *constitue un succes al politicii Austro-Ungariei*. „Berliner Tageblatt” face însă unele rezerve privitoare la acel pasaj al comunicatului oficial, care se referă la accesul sârb la Adriatică. Ziarul spune, că *pasajul în chestie nu e destul de clar*, putând a fi interpretat în diferite senzuri. Toate zările germane sunt însă de acord că *pericolul războiului european a fost înlăturat*.

Belgrad. — *Primul ministru, Pașici, dorind să manifeste din nou că guvernul sârb dorește în mod sincer regularea pașnică a chestiunilor pendente s'a dus din propria sa inițiativă la ambasadurii austro-ungar Ugron, căruiua i-a exprimat regretul guvernului sârbesc cu privire la greșelile mai multor organe militare în afacerea Prohasca. Această afacere poate astfel fi considerată ca regulată în mod satisfăcător.*

Paris. — Agenția Havas aia din Londra, că guvernul sârbesc a aderat la propozițiunile ambasadurilor privitoare la Albania și la modul de acces comercial al Sârbilor la Adriatică.

Declarațiile ambasadurii sârbe din Viena.

Viena. — Noul ministru sârb la Viena, Iovanovic, vorbind despre situația politică a declarat unui redactor dela „Neues Wiener Tageblatt” următoarele:

„Dorința marilor puteri de a face Albania independentă și autonomă, era cunoscută și primită de Serbia. Se știe că cea mai intimă dorință și mai uitată condițiune pentru Serbia e un port la mare. Îl vom pretinde și de aci înainte cerând să ni se dea o trecătoare spre mare care să fie a noastră. Conferința ambasadurilor are în această chestiune un punct de vedere definit conform căruiua Serbia va primi folosința unui port comercial, formă pe care noi nu o dorim: în consecință ne vom reînoi pretențiile și le vom supune marilor puteri. Dacă acestea nu vor da convenita atenție cererii noastre, va trebui să ne supunem voinței lor.

Cu contele Berchtold am avut o lungă convorbire despre care vă pot spune că s'a sfârșit în mod favorabil. În curând mă voi prezenta la

***) Anuarul reu. sod. rom.

audiență la împărat. **Dela guvernul meu am primit instrucțiuni să încerc o aplanare pașnică a divergențelor dintre noi și monarhic.**

Referitor la tratativele de pace ministrul s'a exprimat foarte optimist:

„Chiar chestiunea Adrianopolului, a spus el — va fi rezolvită pe cale pașnică. În orice caz tratativele nu vor mai dura mult. Delegații — ținând cont de instrucțiunile primite, — vor tinde spre un sfârșit cât mai grabnic.”

Franța și situația politică externă.

Paris. — În cameră, înainte de votarea proiectului privitor la 2 (12) primul ministru Poincaré a declarat, în privința situației externe că e slit la o anumită rezervă. Poincaré amintește evenimentele din ultimele luni și intervențiile în favoarea menținerii păcii, spunând că în Noemvrie trecut Austro-Ungaria a declarat foarte net că nu are nici o revendicare teritorială. Apoi Poincaré vorbește de conferința ambasadurilor și de deciziunile lor, mai ales de cea privitoare la portul sârbesc de pe Adriatică și declară că e convins că Serbia se va ralia la acest punct de vedere.

Poincaré mai zice că *nu se poate prevedea rezultatul negocierilor pentru pace; dacă, din nefericire, o ruptură s'ar produce, rolul Europei nu ar fi terminat, deoarece reînceperea ostilităților ar putea spori câmpul războiului. Franța și-ar oferi mediațiunea și s'ar sili să caute să convingă puterile de necesitatea de a menține pacea. Dar cu cât intențiunile Franței sunt sincere, cu atât mai mult e hotărâtă să tacă să se respecte onoareu națională.*

Poincaré declară că politica tradițională a Franței era bazată pe integritatea imperiului otoman în Europa și în Asia; dar revendicările unor state tinere și întreprinzătoare, erorile administrațiunii otomane precum și slăbiciunile tratatului din Berlin, au făcut o schimbare de neînlăturat.

Primul ministru mai zice: ar mai fi o șansă pentru o soluție pașnică, am uita obligațiunile noastre morale dacă nu am face toate eforturile posibile spre a scăpa pe statele balcanice de un război ucigător.

Poincaré amintește că Franța a rămas mereu în deplină înțelegere cu Rusia și Anglia și e de datoria noastră de a mărturisi aliatei noastre amicitia noastră efectivă. Temerile de care s'a vorbit și după care Anglia nu ar urma o politică în deplină conformitate cu a noastră sunt cu totul neîntemiate.

Un ordin de zi al regelui Ferdinand.

Sofia. — Regele Ferdinand a adresat armatei un ordin de zi în care spune că primul period al războiului, contra Turciei este considerat ca terminat prin încheierea armistițiului.

Ordinul de zi se termină astfel: „*Profitați de acest armistițiu și exploatați-l pentru o nouă acțiune. Na mă îndoiesc că drapelele voastre vor câștiga noi lauri*”.

Relațiile româno-bulgare.

Sofia. — Ziarul „Utro” scrie: „Relațiile româno-bulgare din ultimul timp au devenit excelente. Cu mulțumire și sinceră bucurie menționăm următoarele fapte, cari arată ce cale binevoitoare au luat relațiile dintre România și Bulgaria:

„În timpul șederei sale în București, dlui Dr. Dareff, trimisul guvernului bulgar, i s'au făcut o primire solemnă și neobișnuită. El a căpătat convingerea că în cercurile politice române se manifestă dorința ca și România să intre în alianța balcanică, aceasta numai în cazul și la momentul ce se va crede oportun. D. Danef a fost vesel să audă că guvernul român nu cere dela Bulgaria nici o compensație, ci s'a cerut ca bisericile și școlile românești din Bulgaria și țările cucerite să fie tratate tot la fel cu cele franceze și germane.

Ca cea mai bună dovadă a relațiilor sincere ce există între cele două vecine ne servesc telegramele ce s'au schimbat între cele două capete încoronate ale acestor state. Cu ocazia împlinirii a 35 de ani dela luarea Plevnei, regele Bulgariei a felicitat pe regele României, amintindu-i grandioasa faptă făcută în acel timp, scăpând Bulgaria de sub jugul turcesc. De asemenea regele Ferdinand a arătat prin telegramă

că prețuește foarte mult serviciile aduse de regele României și poporul român celui bulgar pentru dezvoltarea culturală a poporului bulgar. Regele României a răspuns la telegramă prin cuvinte, cari arată simpatia ce el o poartă poporului bulgar. Acest răspuns al regelui Carol constituie o garanție de strânsă legătură ce unește cele două popoare vecine.

Acestei garanții politiciunii și miniștrii bulgari îi dau o deosebită însemnătate.”

Nouă instrucțiuni turcești.

Londra. — Agenția Reuter află că Abro Efeendi, consilier legist al Porței, aducătorul instrucțiunilor noi în chestia admiterii delegațiilor greci, în conferința păcii precum și în chestia reaprovizionării Adrianopolului, a sosit la Londra. Cercurile turcești păstrează o tăcere deplină despre instrucțiunile primite. Abro va rămâne atașat la plenipotențiarilor otomani pe toată durata negocierilor.

Berlin. — „Berliner Tageblatt” află din Londra că delegații turci au primit nouă instrucțiuni din Constantinopol să nu cedeze Adrianopolul sub nici o condiție. Probabil că ambasadorii se vor amesteca în conferința de pace, deoarece delegații statelor balcanice nu găsesc nici o soluție pentru încheierea păcii.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Decembrie 1912

Pentru fondul ziaristilor. Domnul Iuliu Morariu, preot gr. cat. din Salva a trimis 20 cor. pentru fondul ziaristilor în loc de anunțuri funebre pentru repausata preoteasă văd. Raveca Dumbravă nasc. Precup. Mulțumirile noastre!

Regele Petru în tramvai. Regele Petru a vizitat într-una din zilele trecute spitalul german al „Crucii Roșii”. La întoarcerea spre Conac stricându-i-se automobilul, regele s'a urcat în tramvai. Pe drum a intrat în vorbă cu pasagerii și a cinstit în mod larg pe conductorul tramvaiului.

O explozie inspăimântătoare la d. Al. Marghiloman. Ziarele din România aduc vestea unei mari nenorociri ce s'a întâmplat la domiciliul dlui ministru de finanțe, Al. Marghiloman. Din cauza unei mănui neprevăzute a curentului electric din partea primului șofer al dlui Marghiloman, Tristian Cheller, a explodat motorul de electricitate din corpul clădirii, unde sunt instalate birourile și garajul. Au căzut victime Tristian Cheller și ajutorul său Eduard Schmidt, primul a rămas mort momentan, al doilea încă se mai ține în viață, și alți doi răniți. Au sosit îndată pomperii și autoritățile pentru a ancheta cazul nenorocit și a luat toate dispozițiile de salvare, scăpând registre și îndepărtând lumea îngrămădită la fața locului.

Cununie. Dșoara Hortense A. Cristea din Dej și d. Traian I. Iarca, cununați. Oraștie 24 Noemvrie. Felicitările noastre!

Dela Societatea Petru Maior. Ni se scrie: D-ra Viorica Furdă din Zold și d. Dr. Victor Chiriță, candidat de avocat din Lugos, ca răscumpărare a anunțurilor de logodnă, au dăruit societății „Petru Maior” 15 coroane. Pentru ceace le mulțumim. Budapesta, 22 Decembrie 1912. Vasile Stoica președinte. Emil Teposu secretar.

Erată. În articolul „O comună care prețuește cultura”, publicat în „Românul” nr. 269 a. c. s'au strecurat unele greșeli de tipar pe cari le rectificăm precum urmează: Pe pag. 6 coloana a doua pasagiul al IV-lea de sus în jos — se zice: „.....va putea vedea ori și cine Pecica și Siria...” corect e „.....va putea vedea ori și cine după Pecica și Siria” — Socodorul e cea mai mare, cea mai puternică comună în comitatul Aradului”.

Necrolog. Văduva Aurel Dr. Anka de Ciolt în numele său și al copiilor Sofica, Paul și Blasiu, precum și subscrisele rudeni fac cunoscut cu profundă durere, că bunul și iubitul soț, tată,

fiu, frate, ginere și cumnat Dr. Aurel Anka de Ciolt ces. și regesc medic de Stab, profesor privat la universitate în 20 Decembrie după lungi suferințe și împătâșit cu siintele taine a adormit în Domnul în etate de 46 ani. Rămășițele scumpului defunct se vor înmormânta în 22 a. c. la 2 și jum. ore, după ritul gr. cat., dela locuința sa din strada Unió Nr. 6 în cimitierul comun din loc. Pentru odihna sufletului repausatului se va oficia serviciul divin în 23 a. c. la 9 ore a. m. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Cluj, 21 Decembrie 1912. — Văduva Petru Anka de Ciolt ca mamă, Maria Anka de Ciolt m. Dr. Béla Göllner, Valeria Anka de Ciolt m. Dr. Ottó Föder ca surori, Henric Grebe și soția Anna Quast ca socrii, Henric Grebe ces. și reg. căpitan de husari și soția Vera Manoilovics, Dr. Béla Göllner jude de tribunal, Dr. Ottó Föder consilier orășenesc ca cumnați și cumnate.

x **Intreprindere nouă.** O dovadă eclatantă despre rezistența comerțului în Arad e faptul, că în situația critică creiată în urma nesiguranței războiului, Aradul a sporit cu o nouă întreprindere mult promițătoare. Doi foști înalți funcționari ai fabricii de benoid din localitate împreună cu d. Ludovic Hoffmann au înființat și au deschis în str. Weitzer J. sub firma „Műszaki és világítási vállalat Hofmann és Tsai” o mare întreprindere unde se găsește bogat asortiment de aranjamente tehnice și pt. luminat. Această firmă, deși în urma relațiilor ei cu întreaga țară și cu statele din Balcani, pune deosebit pond asupra faptului de a mulțumi toate așteptările mai ales a publicului din Arad cu articlii din bransa acestei firme. Ho. 675.

x **Schimbare de local.** Aduc la cunoștința on. public, că prăvălia mea din bulev. Andrassy nr. 15 am mutat-o în acelaș bulevard nr. 16, unde on. public va găsi un asortiment mult mai bogat de tot felul de articli. Mare asortiment de reticule pentru femei, pielării și alte cadouri de Crăciun.

Cu stimă: **Hegedüs Gyula**, prăvălie de perii, articlii de toaletă, parfumuri, articlii pentru barbieri și întreprindere pentru împrumutare de mașini absorbitoare de praf. Telefon 506 Arad, bulevardul Andrassy nr. 15. He. 608

Laptele artificial Dr. Gustav Rigler.

Reforma alimentațiunii cu lapte. — O invenție de trebuință generală.

Dr. Gustav Rigler profesor de igienă la universitatea din Cluj, după experimentări îndelungate a izbutit a inventa modul producerii laptei artificial din cereale, care în toată privința e chemat să înlocuiască laptele natural. Acest lapte s'a constatat a răspunde tuturor cerințelor atât din punct de vedere a nutririi în general, cât și în deosebi în privința terapenticeei și economiei. Lptele Dr. Rigler întruște toate elementele chimice și stofele nutritoare ale laptei veritabil. Fiind cu aproape jumătate prețul mai ieftin, decât laptele comun — ce adesea s'a aduce falsificat pe piață — are o neșemănată importanță pentru gospodărie. Din acest lapte se prepară cu aceeași ușurință unt, smântână, lapte acru, urdă etc. Superioare avantaje are față de laptele natural că este lipsit de orice microbi, este în sine sterilizat cu desăvârșire, are un gust ireproșabil mai plăcut decât laptele comun și se poate conserva 8—10 zile la orice temperatură.

Stăm în fața unei invenții grandioase, primită cu mult interes de către presa mondială și deja renumele ei a trecut departe peste hotarele țării. S'a fondat o societate pe acții pentru valoarea acestei binecuvântate invenții, având deja patentă în toate continentele și aproape în toate statele din lume. La polyclinica din Cluj laptele Dr. Rigler este introdus la alimentarea bolnavilor, cu deplin succes, recunoscută fiind valoarea acestei ingenioase invențiuni de către cei mai savanți experți în ale analizei chimice.

V.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Dancilă, Felgyógy. Am primit 40 cor. Aveți încă o restanță de 6 cor. 20 fil.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Instiținare.** Aducând la cunoștința on. public transformarea radicală a camerei uscate de aburi și punând-o la dispoziție publică, totodată anunțăm on. public că luând în considerare scumpirea cărbunilor și siliți și de alte împrejurări începând *dela 16 Decembrie am urcat prețul scâlzei pentru femei și bărbați la 1 cor. 20 fil.* Pentru zilele de *Luni, Miercuri și Sâmbătă* sunt valabile numai biletele cumpărate la cassă, ori și bilete externe pe lângă o taxă supletoare de 20 fil., în celelalte zile ale săptămânei, adevă *Marți Joi, Vineri și Duminecă* prețurile biletelor rămân neschimbate, cari zile sunt potrivite mai cu seamă pentru publicul din provincie. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, suntem cu distinsă stimă: *Direcțiunea băii de aburi Simay.* E. 638.

Cadouri de Crăciun și Anul-nou. Asortiment foarte bogat de specialități de bijuterii și bijuterii de aur.

Mare magazin de obiecte de lux din argint și tacâmuri de argint. Asortiment foarte bogat de servicii de țigării, tabachere, bastone de argint. Ciasuri elegante de aur, argint și oțel. Ceasuri cu pendulă. În orice mărime. Dospărțământ speci al pentru obiecte din argint de China. Mărfuri excelente prețuri foarte ieftine.

Grallert J. és Fia.

ciasornicar și brijnter

ARAD. bulev. Andrassy nr. 22.

Aviz.

Pe teritoriul comunelor Costina-Mihoveu se află moșia „Florinta” proprietatea Fondului Religionar gr.-r. din Bucovina, în întindere de 200 făleci pământ arabil, șes și de o calitate superioară, departe 6—7 km. de gările Părliași și Hatna și 9 km. de gara Ițcani și orașul Suceava din Bucovina.

Se caută un tovarăș cu cap. disponibil de 15.000 coroane, eventual un arendaș pentru a conduce s'au a i-se preda moșia pe timp de 9 ani. Moșia e luată în arendă de subsemnatul cu 48 cor. făleci și este înzestrată cu acarete moderne excelente ca: locuință cu 3 odăi pentru proprietar, locuință pentru servitori, șuri pentru trăsuri și mașini agricole, rotărie, ferărie etc. 3 grajduri pentru vite, din care unul pentru cai, unul pentru boi și vaci și unul pentru porci, încăpând peste 100 bucăți în unul, cotețe pentru paseri, coșere și hambare moderne și practice în care poate intra toată recolta de pe moșie, apaduct cu rabinet și pompe pentru incediu etc. etc.

Pentru informații mai detaliate doritorii sunt rugați a se adresa de îndată subscrisului.

I. V. Cocărlă.

Cosâna-Bucovina

(Co 667—)

Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutelor de învățământ precum și hârtie și recvizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Candidat de notar.

La subscrisul este loc pentru un candidat de notar român. Se pretinde să aibe diploma notarială, să fie maiorean și apt a conduce cancelaria singur. Salariul lunar este 60. cor. vîpșul întreg și locuința. Locul se poate ocupa cu 1 ianuarie n. 1913.

Dorogos (u p. Lippa) la 19. decembrie n. 1912.

David Dablei
notar cere.

(Da 670—)

Un tânăr român,

în etate de 28 ani, absolvent al unei școale mai mare de vîrit al statului ungar, având și practică mare la economie

Caută o deregătorie,

potrivită la un proprietar mai mare sau societate. Adresa la administrația ziarului nostru. (Co 647—)

Un candidat de avocat

caută cancelărie la 1-ma ianuarie st. n. Adresa la „Românul” (Ci 665—)

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri mușterii cât și onoratul public, căci în magazinul nostru de ghețe se poate cumpăra totfelul de ghețe după moda cea mai nouă pentru domni, dame și copii cu cele mai modeste prețuri. Toate ghețele sunt fabricatul nostru propriu de mână, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:

A 521—25

Asociațiunea pantofarilor
(Arad Czipészek Termelő Szövetkezete)

ARAD, Szabadság-tér n-rol 14 „La cizma roșie”.
JUSTIN OLARIU, director executiv.

Vin de deal.

Din anul 1912 à 60 Cor.
" " 1910 " 70 "
" " 1908 " 80 "
Rizling 1902 " 90 "

se capătă la:

Aurelia Dr. Petran

Pe 668

Arad, str. Lázár-Vilmos nr. 4.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresațivă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 76 fil. — Rizling 82 fil. — Roșu 1 cor. — Siller 78 fil. — Carbenet 1:10

Vinuri noi: 64—86 fil.

Rachiu de treve 1 cor. 80 fil. — Rachiu de treve (comină) specialitate 2 cor. 20 fil. — Rachiu de drojdii 2 cor. 40 fil.

Vinul să expediează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

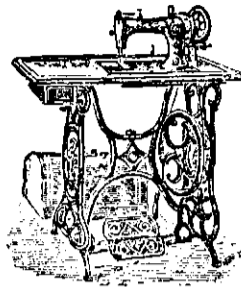
Be 327

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

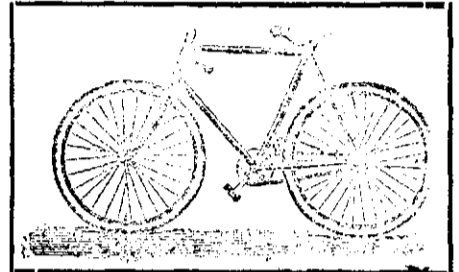
Atelier mecanic și electrotehnic. Beregszászy Antal Z. Vársej-Versecz str. Deak Ferenc nr. 10.

vis-à-vis de biserică românească

Execută totfelul de lucrări în bransa aceasta și anume mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate pentru cinematografe, aparate fotografice, instrumente speciale și brevete, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică, — cu prețuri ieftine.

Serviciu prompt și conștiințios.

Be 375—30

D. CEPENARIU

croitor pentru domni

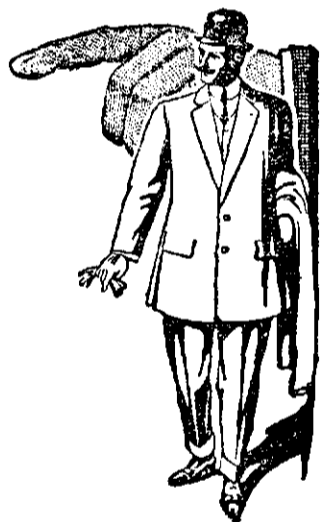
Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialități de **materii veritabile engleze**, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domn după croiul cel
:: mai nou ::

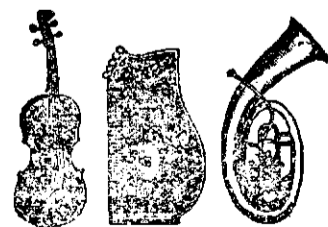
Ce 193—30

Braun Antal

primul fabricant de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14
(Casa proprie).

Cel mai mare, mai ieftin și mai renumit magazin de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud. Mare depozit de violini, cimbale cu tonuri curate și puternice, — fabricate proprii, precum și instrumente de metal, de lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de lovit. Specialist în executarea instrumentelor cu arcuș și de metal și reparator pentru tromboane acustice. Se garantează pentru tonuri curate și puternice! Expediează instrumente muzicale pentru orchestre, cu prețuri foarte moderate. Mare asortiment de achizite muzicale.

Reparaturile se execută prompt și conștiințios, pe lângă garanță. Catalog ilustrat gratis și franco. (Ba 178)

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment
Hazai fémlamez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
 Róter Ferencz-u. 66.
 TELEFON: 98-13.

(Ha 140-120)

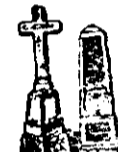
(Bo 38-52)

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

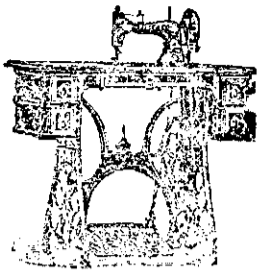
Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
 Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expozituri, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine.
 Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Mașini de M A N U L

Habán J.

műszerész (mechanic)

Budapesta, VII. Almásy

Catalog de prețuri ilustrat se trimite
 Corespondență în limba germană și maghiară

Reparări execută ieftin.

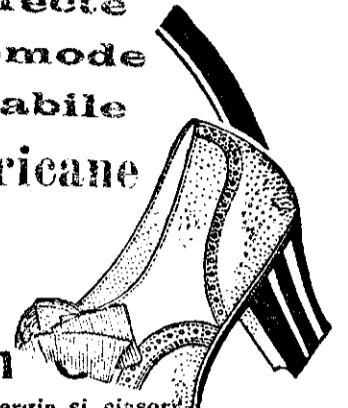
THE VERA

American Shoe

Cele mai perfecte
 Cele mai comode
 și mai durabile

ghete americane

din timpul modern pentru dame.

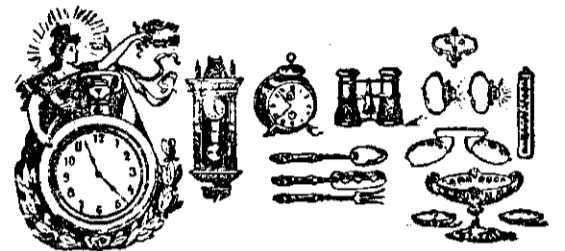
Iohann

giuvaergiu și ciasornă

in Oraștie

Szászváros.

Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri mdoerate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134-52

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
 Cluj—Kolozsvar. In colțul străzilor Unió și Rozsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezonale. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită

(Be 157-60)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Te 347-156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

botev. Andrásy u. 28

(Temesvár) Gata-Bolváros, Huszár-u. nr. 10.

Bordi András, blănar

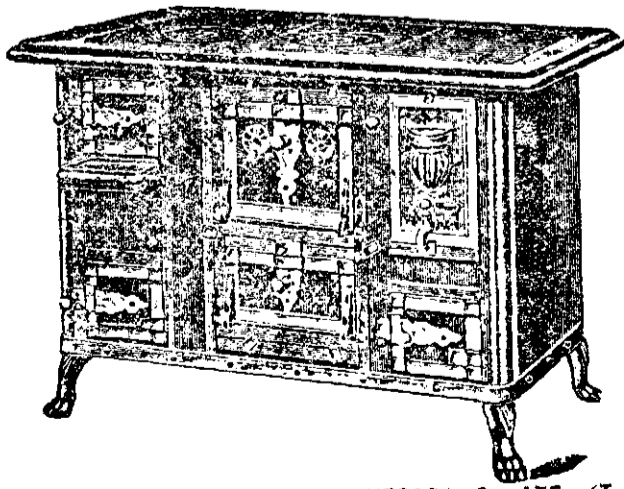
ORAȘTIE (Szászváros) Ország-ut nr. 14.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blană de călătorie, mansonane, boare, păciul pentru domni și doamne, ultima modă și luate cu gust. Prețuri ieftine. Primesc orice lucrări de blănărie pentru prefacere, captuire, captușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-ul rang.

(Bo 465-)

Dacă veți să aveți o vatră buna de fier (Sparherd)

și un grătar elegant și ieftin

să vă adresați atelierul electric de încălzire a lui

Franz Junginger

TIMIȘOARA 3 ATE (Temesvár-Gyv.) S longasse 2

Depozit de vetre de fier gata. Catalog de prețuri gratis și franco.
 (Ju 172-30)

ATELIERUL DE FOTOGRAFIAȚ

A LUI

CI 136-60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvar, piața Mátyás király-tér nr. 26.
 (Lângă farmacia lui Hintz).

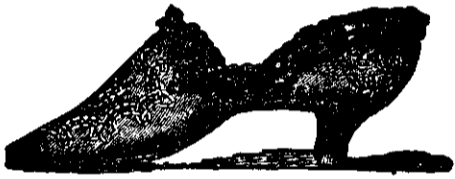

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvar), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția on. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Instiințare.** Aducând la cunoștința on. public transformarea radicală a camerei uscate de aburi și punând-o la dispoziție publică, totodată anunțăm on. public că luând în considerare scumpirea cărbunilor și siliți și de alte împrejurări începând **dela 16 Decembrie am urcat prețul scâlzei pentru femei și bărbați la 1 cor. 20 fil. Pentru zilele de Lună, Miercuri și Sâmbătă** sunt valabile numai biletele cumpărate la cassă, ori și bilete externe pe lângă o taxă supletoare de 20 fil., în celelalte zile ale săptămânei, adică **Marți, Joi, Vineri și Duminică** prețurile rămân neschimbate, cari zile sunt cu seamă pentru publicul din partea expozi-binevoitorilor sprijin al **cin Becicherecul-mare.** stinsă stimă: **Direc...**

E. 638
BERBERSZKI MIKLÓS
păpușar, (Bo 30-70)
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păsă, mătase și caifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din **Babalna** lângă **Orăștie** a cărui proprietar e **Dr. Aurel Vlad.**

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru viță liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimite gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”
(A 539) **Babolna (u p. Szászváros).**

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

IOSEFINA (BI 115-30)
BINDER
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garaută, după ultima modă **corsete dinainte drepte**, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru tinerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

Să se grilească pentru adresa corectă!

Oel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

Manuale folosite

pentru toate institutiile de **rește să cumpere** și hârtie și reovizite de scris **pianino, harmoniu de** țări ieftine la librăria **Pichle** sau **organe** Piața Libertății (Szabadság-tér) (Pi 307-100) sezeze cu încredere către

Candidat de pian F. A. KAUFFMANN
(Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

La subscrișul este l) **Ponicul reprezentant pentru:** de notar român. Se **Calitate cunoscută, atestată dela artiști în broșuri** notarială, să fie **dispoziție în orice timp.** cancelaria singur. **Winkelmann!** Fabrica de p'ane din ducatul de Braunschweig-Lüneburg. (coa eu 1 ianuarie **mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.)** Dorogosaold! **liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școale de muzică** 1912. **membri în comitetul școalei a societății fabricanților de piano din Viena. Posesorul** mai multor medalii. (Ka 91-)

(Da 67) **Frații Stingl!** **liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!**

Reparaturi se fac solid și ieftin.

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marea originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

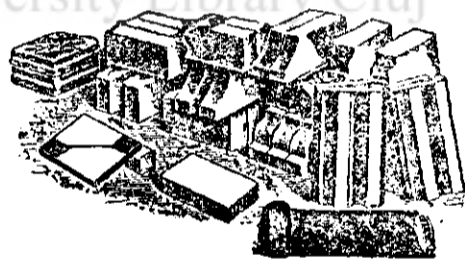
Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225-100)

A R A D.

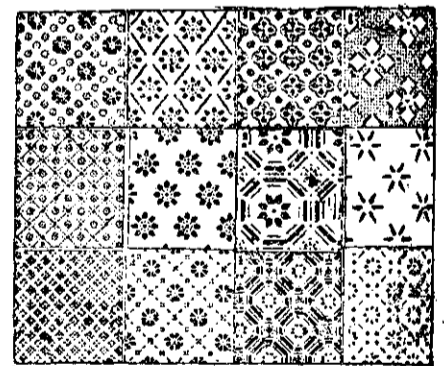
(Bo 423-)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: **padinentări de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cheramit și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; serviciu prompt.**

Instiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am preluat **cafeneaua**

„Fekete Sas”

aranjată cu confort modern

— **str. Bockó nr. 5** —

a cărei deschidere a avut loc

Sâmbătă, în 21 Decembrie.

Mă voi nizea că prin mâncările mele reci și curate precum și prin băuturi excelente să satisfac totdeauna așteptările on. mei mușterii.

Prețuri ieftine, serviciu conștiințios.

Roagă binevoitor sprijin

Gheorge Paladits,

Pa 674

cafegiu.

**Dacă voiți să cumpărați
Tea și rum fin**

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

în ARAD.

TEA:		RUM:	
	Cor.		Cor.
1 pachet mixtură f. fină	—50	1/2 litru „Hungaria”	1:10
1 ” ” ” ”	1—	1 ” ”	2:20
1 ” ” ” ”	2—	1/4 ” Jamaica II	1:80
1 ” ” ” ”	—40	1 ” ” II	2:60
1 ” sfărmături fine	—40	1/2 ” ” I	1:80
1 ” ” ” ”	—80	1 ” ” I	3:60
1 ” ” ” ”	kg. 7—	1/4 ” ” fortior	2:70
1 ” POPOFF nr. 4	7—	1 ” ” ”	5:40
1 ” ” ” ”	6 5:50	1/2 ” ” antiqu	3:70
1 ” ” ” ”	8 4:50	1/2 ” ” ”	7:40

**Comenzile făcute cu poșta se
expediază prompt.**

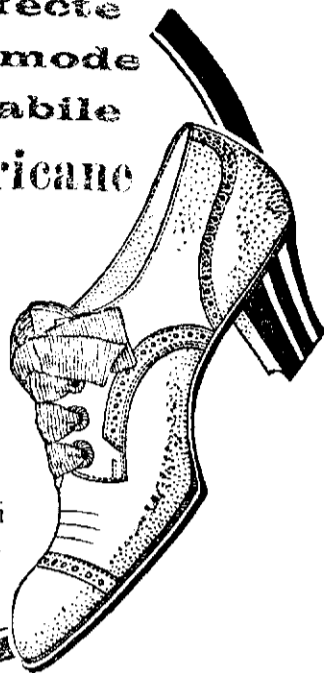
(No 506—)

THE VERA

Geceiziken geschützt

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

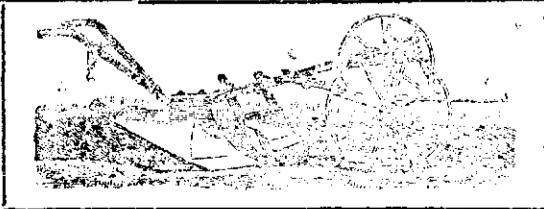
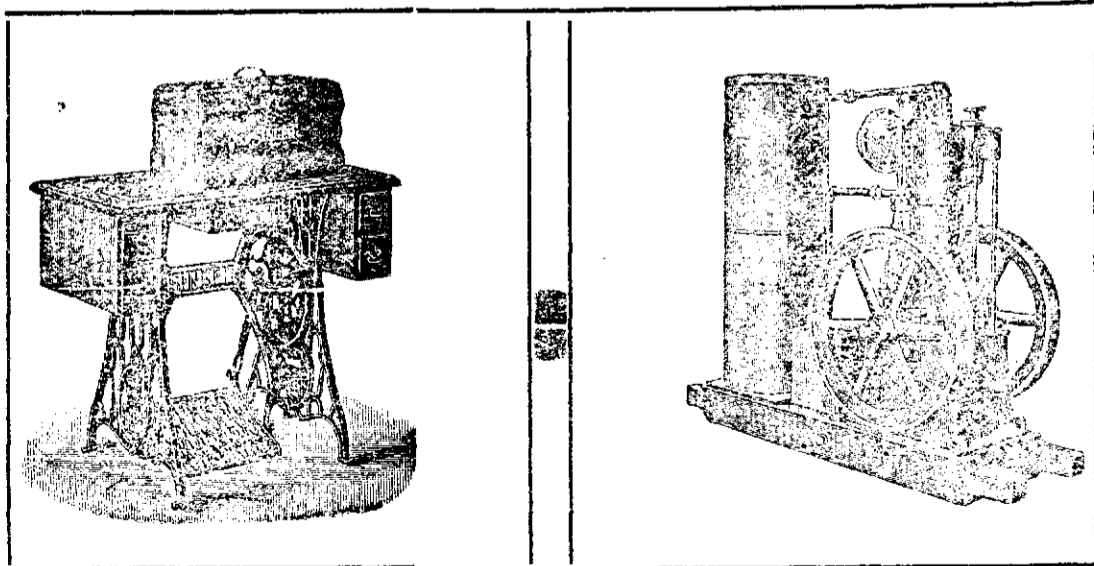
[Bn 233]

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fabian László nr. 5—6. Telefon nr. 602.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

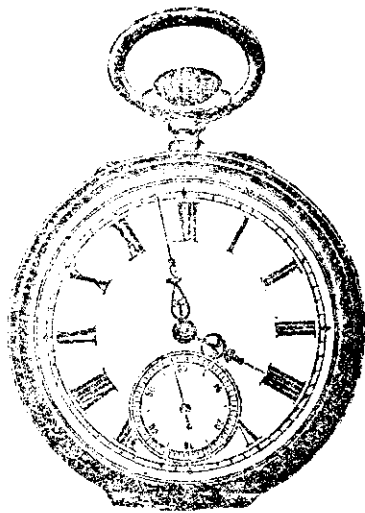
Cea mai ieftină sursă de cumpărat!!

Am onoare a aduce la cunoștință on. public din Arad și provincie, că în atelierul propriu țin cele mai moderne **ghete** pentru bărbați, — femei și copii. Principiul meu este: ghetele din magazinul să fie pregătite din materialul cel mai bun. Ghetele de fabrică nu țin deloc în depozit. Execuție după măsură, cu prețuri ieftine. La comenzi din provincie e suficient a se trimite desenul piciorului. Rog on. public să se convingă despre execuția elegantă, durabilitatea și ieftinătatea ghetelor executate în atelierul meu.

(Ga 424) Roagă binevoitorul sprijin:

Gara Miklós atelier de ghetă pentru domni și femei

ARAD, strada Hunyadi nr. 3.

(Ba 147-104)

Cele mai bune

orologioare

cele mai solide și cele mai moderne

Juwelery

atât pe bani rata, cât și în rate pe lângă **chezășia de 10 ani** și prețuri ieftine. Oferă cea mai bună prăvălie în acestă privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

oreloger în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notăz că numele acestor vor primi catalogul gratuit cari îi cer cu provocare la ziarul „Românul” (adresa scrisă cu a cerit adresa în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

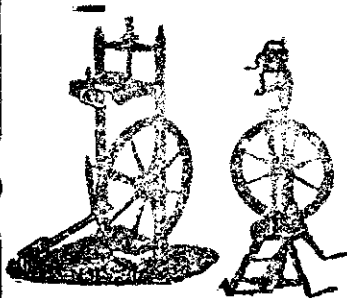
Infinitată la anul 1780.

GUSTAV GROISBECK

strungărie de lemn cu putere electrică.

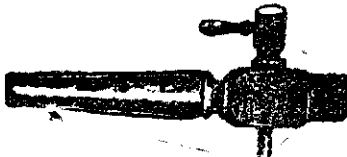
SIBIU, Elisabethgasse nr. 1.

Execută totfelul de lucrări solide în bransa strungăriei, lucrări de lemn și galanterii, specialist pentru roți cu spițe, premiat de două ori cu medalie de aur.

Reparaturile se execută prompt. Lucrări de strungărie ieftine.

(So 185-15)

(Po 415-)

Prețuri foarte ieftine!

Prăvălie de biciclete, mașini de cusut și arme, precum și accesorii se vând cu prețuri originale de fabrică la

Pollinger Mihály

atelier special de reparaturi

Timișoara-Fabric (Temesvár-Gyv.) Széna tér nr. 8.

Execută totfelul de lucrări, reparări și transformări în bransa de mai sus. Serviciu prompt. Garanță. Mașini de cusut și aee pentru gramafone excelente. Serviciu prompt și conștițios.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie pentru ferestre

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

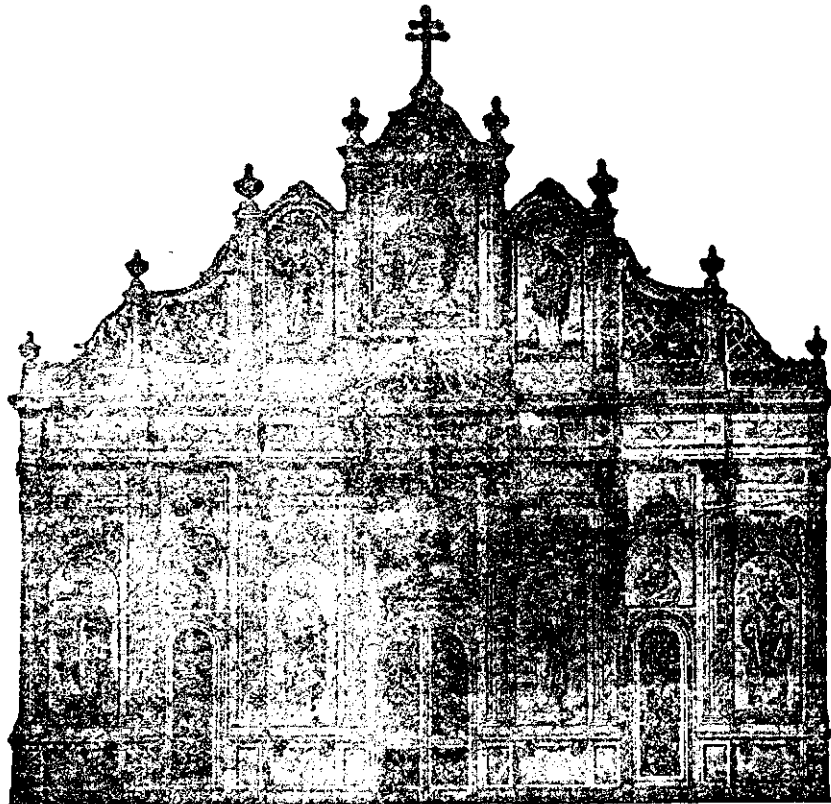
TELEFON 909.

TELEFON 909.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

Institut pentru ridicarea altarelor în

— Budapesta, Kőbányai-ut 53. —

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(Si 160-60)